

ARIANY

Aquest dibuix ha estat realitzat per en Jaume Capó Sansó, i ha estat es guanyador absolut des concurs de postals nadalenques.

TOTS ES QUE FEIM
FEINA A SA REVISTA
"ARIANY", VOS DE-
SITGAM UN FELIÇ
ANY NOU 1993.

MOLTS D'ANYS!

* Dia 23 d'octubre ens va deixar en Mateu Mestre Ribot (Monjo), tenia 45 anys i era casat.

Descansi en pau.

NOTA: Les persones que estiguin interessades en que es publiqui qualche fotografia en aquest apartat, l'han de fer arribar a la redacció de la revista.

ARIANY

Revista Local Independent.

Plaça de la Creu nº 2

07529 Ariany.

Telèf.: 56 12 87.

D.L.: PM 207-1971.

Grup de Redacció:

Gabriel Frontera Mestre.

Jaume Taberner Ribot.

Catalina Pont Julià.

Joaquim Molines Julià.

Margalida Taberner Ribot.

Tomeu Baucà Frontera.

Imprimeix:

Apòstol y Civilizador, Petra.

Nota:

La revista no s'identifica amb els diferents escrits que en ella apareguin, aquests expresen únicament l'opinió dels seus autors.

* Dia 29 de novembre es varen casar en Josep Serra Coronado i na Margalida Pons Mesquida.
Entonabona.

* Dia 19 de desembre es varen casar en Bartomeu Rotger Ignaci i na Magdalena Genovard Ferrer.
Entonabona.

* Dia 18 de desembre va néixer en Jaume Ribot Melis, és fill d'en Miquel i de na Catalina.
Entonabona als pares.

Exposició de postals

Aquestes passades festes de Nadal hi ha hagut una exposició de postals nadalenques a la biblioteca, les postals esteien fetes per allots d'Ariany, la participació ha estat un èxit, ja que hi havia 55 postals, ara hem de dir que en sos tres dies que ha estat oberta només han vengut 7 ó 8 persones a veure-la.

L'exposició estava organitzada per "Sa Fulleta" i patrocinada per s'Ajuntament d'Ariany.

Als subscriptors

Ja que necessitam doblers per comprar s'equip informàtic, i lo que hem pujat a cada subscripció ens val per poca cosa, des d'aquí demanam que si hi ha alguna persona que vulgui col·laborar econòmicament, faci arribar el seu donatiu a qualsevol membre del grup de redacció.

Pluviòmetre

NOVEMBRE

Dia 2 ... 3 l.

DESEMBRE

Dia 7 ... 3 l.

Dia 11...10 l.

Dia 12... 5 l.

Dia 17...20 l.

Dia 27...92 l.

Dia 29... 4 l.

Dia 30... 2 l.

Total 136 l.

Gràcies, Sor Joana

No volem passar sense donar ses gràcies a Sor Joana Pascual (de Calderitx) que actualment està a Padilla, Bolívia, per la felicitació que ens ha fet arribar i que diu:

"No quiero pasar estas fiestas de Navidad, sin felicitar a los que generosamente hacen y me mandan la revista de mi querido pueblo.

Deseo que el nuevo Dios os colme de Bendiciones.

Felicidades.

Sor Juana Pascual"

Noltros també li volem dir gràcies i molts d'anys Sor Joana.

Aquestes petites coses ens donen força per continuar sa nostra tasca, que avegades tenim més envestides que alabances.

VA DE FESTA

-3-

Va de festes, però... per què?

La celebració de festes es remunta a les civilitzacions més antigues, i el seu substrat quasi sempre té un aspecte mític-religiós.

Com podeu suposar pens en festes festes, és a dir, festes que tenen arrels, perquè avui dia tot va bé per fer festa: els melons, els butifarrons, la cervesa, les sales de festa, etc. No cal esser gaire creatius per moure gent i fer bulla.

Aquests propers dies venen unes festes que sí tenen arrels: Nadal, Cap d'Any i els Reis. Ara bé, si un fa el paper d'escèptic, pot fer la mitja rialla, perquè, fora de l'àmbit cristià, ni Nadal, ni els Reis tenen gaire sentit, ja que qualsevol dia és bo per menjar en família o per comprar quatre regals; i referent a cap d'Any, vols que et digui! nits de bauxa en tenim tots els caps de setmana, i, què té més escriure 92 o 93? No és una befa el que te desitgin "bon any nou" i te planyin un moment per xerrar o fer cas?

Així i tot aquestes dates són especials i poden tenir misteri, perquè les duim dedins desde fa segles. Quan els nostres avantpassats se sentiren criatures dins la gran creació, l'observaven i la respectaven, i quan arribaven aquests dies veien que el sol, mentre tombava cap a ponent davall el pes de la fosca que l'empenyia, il·luminant els racons més endinsats, els feia arribar els seus darrers raigs com qui allarga les mans demanant auxili. Veien que havien arribat a la nit més llarga i al dia més curt. Tenien necessitat de fer festa, de celebrar la victòria de la llum damunt la fosca, perquè de bell nou, el dia començaria a fer-los companyia més temps.

A Roma entre els segles III i IV, estava de moda el "culte al sol", resultat d'un sincretisme polític-religiós entre el culte imperial i el culte oriental de Mitra. També se celebraven les Saturnals, festes de gran alegria i durant les quals acostumaven intercanviar regals i fer befa.

Els primers cristians de Roma absorbiren i cristianitzaren les celebracions paganes del solstici d'hivern, i començaren a celebrar el naixement del "Sol de Justícia": Jesucrist, vencedor de les tenebres del pecat i de la foscor de la mort, llum que neix de dalt. Ho feren, precisament, el 25 de desembre, que era el dia de la festa civil romana del "sol invictus".

Sant Justí, nat a Palestina l'any 100, a una de les seves obres fa al·lusió a la gruta on va néixer Jesús; i n'Orígens, al segle III, va escriure que a BETHLEEM se mostrava als forasters el lloc on Jesús havia nat, perquè tots els d'aquells indrets ho coneixien. Tenim testimonis que a la darrereria dl segle IV, a principis de gener, els cristians se

reunien a la gruta de BETHLEEM, i durant la nit hi celebraven una gran festa. L'any 326 Santa Elena hi havia construït una basílica protegint la cova.

Les arrels de la festa de l'Epifania (Els Reis) també les trobam en un element còsmic celebrat per la religiositat pagana: me referesc a la festa de la llum celebrada a Egipte, en temps antiquíssims, en honor del "Aion" (el temps); se celebrava en el temps culminant del solstici d'hivern, unes dues setmanes després del 25 de desembre. A Alexandria també era festejada la deesa "Kore", la verge que havia duit el sol (la llum).

Trobam la imatge de l'adoració dels Reis (savis que cercaven la llum de la veritat) a les catacombes i en els mosaics de Ràvena.

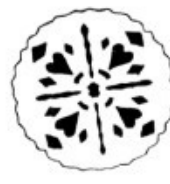
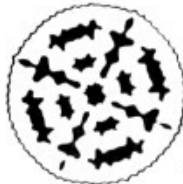
Els màgics eren, entre els perses, una mena de intellectuals dedicats a l'estudi de la filosofia religiosa de Zoroastre i gaudien de gran influència social com a consellers públics.

A mi, m'ajuda conèixer l'origen d'aquestes festes. Me sent identificat amb aquells primers homes que s'astoraven davant les forces de la natura i mostraven el seu agraïment o imploraven protecció mitjançant els ritus que estaven al seu abast. Me sent hereu dels primers cristians que, moguts per la fe, donaren un sentit nou, d'acord amb les seves creències, a aquelles festes que havien mamat o trobat, cristianitzant-les. Me dona pau retrobar-me amb les arrels de la cosmovisió i la religió que han creat la nostra cultura, m'ajuden a situar-me dins el món present i estimar-lo col·laborant en la seva evolució com una tasca que he de viure equilibradament.

Com a cristià d'avui dia, me sent cercador de la llum i amb el deure "d'il·lustrar" la meva fe, per no caure ni en el fanatisme ni en la indiferència i, com els Reis, pens que adorar i reconèixer Déu no escapça la meva llibertat; esper no paganitzar aquests dies absolutitzant nous ídols o a mi mateix, com els pastors i els nins, m'agradaria contemplar amb humilitat el "betlem" i obrir la meva ànima al misteri; estic il·lusionat perquè la nit de Nadal podré sentir i celebrar que la meva vida humana està oberta a l'infinit, al Trascendent, i que l'harmonia còsmica és possible; veig venir el 93 com un regal tan valuós que no el puc banalitzar.

Desig que tots, a més de fer molta festa, també les pogueu celebrar. Bon Nadal i molts d'anys!

Pere Ribot Mestre.

Escola d'adults

No volem la macropresó a Mallorca

PATIMENT D'UN PORC DAMUNT SA BANCA.

Després del naixement comença el patiment. Això és la manera de descriure la vida d'aquest animallet anomenat porc. El porc, prèvia selecció del mateix, se'l destina a ser engreixat i se'l mima com si fos el nen de la casa.

Vet aquí la sorpresa que té quan, de cop i volta, sense més ni menys, el deixen un vespre sense sopar. Mal assumpte deu dir per ell mateix. Ai si sapigués que l'espera a l'endemà.

De ben matí, dormint com deu estar el porcell, es presenta dins la seva soll tot una sèrie de personatges. El desperten, el fan aixecar, i el treuen de ca seva. Què passa aquí avui?. Em fan anar d'aquella taula. Hi ha molta gent que em mena, tots tenen ganivets.

De cop i volta tots els homes, grans i petits, es tiren cap a ell. L'gafen per les orelles, per la coa, per les cames, etc, i li foten una corda per la boca.

Grunyint anolla un "tuarradell" dels més grossos. Ja està damunt la banca. I quan li afiquen la ganiveta davallen tots els sants del cel.

A Sant Esteve el mataren amb fletxes, a ne'l porc amb ganivet.

Un alumne de català.

El pla directori de construcció de centres penitenciaris del Ministerio de Justicia de l'Estat preveu la construcció d'una macropresó a Mallorca. La ubicació d'aquesta presó encara és una incògnita, malgrat que ja s'hagin apuntat algunes possibilitats a la zona del raiguer i a Palma.

La macropresó és una ciutat presó, ja que és el conjunt de 14 minipresons de 68 presos —enrevoltades de parets de 4 metres d'altitud— a més de tot un conjunt de serveis —minihospital, edifici cultural, edificis de serveis, piscina coberta, polisportiu cobert, etc.—, que precisa d'unes 40 hectàries de terreny pla i sense cotes aprop, amb una necessitat d'aigua de 36 tones/hora. Tindrà una cabuda de 950 reclusos, la qual cosa contradiu la Llei General Penitenciària (1979) i recomanacions del Consell d'Europa que xifren la cabuda màxima en 350.

La construcció d'aquesta ciutat presó a la vora de qualsevol poble mallorquí suposa un greu impacte i irreparable dany: impacte ambiental degut a l'elevat número d'hectàries en zona plana que necessita, a la torre de vigilància de 40 metres; impacte econòmic, destrucció de zones de conreus i influència sobre altres sectors; impacte social, degut a la possible instal·lació d'uns 600 funcionaris —amb les seves famílies— al mateix poble, que capgirarien la seva vida quotidiana i que aquest no podria assimilar, creant-se una situació de conflicte. Impacte social que no es produeix a una ciutat.

La ciutat presó tindrà molt més serveis que qualsevol poble de la part forana mallorquina, i això no és just.

La presó de Palma —ara en diuen Centre Penitenciari— té uns 625 reclusos, quan la seva cabuda és sols de 400. Possiblement ha quedat petita, però al mateix temps està saturada de presos preventius —en espera de judici—. S'ha de cercar una solució, que pot radicar en la ampliació de l'actual —hi ha terrenys suficients als seus voltants prevists d'ús penitenciari al Pla General d'Ordenació Urbanística de Palma—, agilitzar els processos judicials, reformar penes i condemnes.

L'actual presó està a una zona de desenvolupament urbanístic per habitatges, la requalificació de zona de serveis penitenciaris a zona urbanitzable dispararia el valor econòmic dels terrenys. Ens trobam davant una nova operació especulativa? Què hi ha al capdavant del Pla directori?

Els experts en presons i juristes opinen que la presó és una escola de delinqüents i un destrossar a la persona que no ho és, que la macropresó sols es rendable econòmicament, que no va totalment encaminada a la reinserció del delinqüent i en detriment de l'atenció al reclus i que calen solucions més humanitzades i penes alternatives com: arrestament de cap de setmana, règim obert, pisos d'acollida, treballs útils a la comunitat i de reseriment a les víctimes del delictes.

Es evident que la macropresó no és una necessitat social, que no és una solució. Però cal trobar una solució a l'augment de la delinqüència, realitzada per persones en serioses dificultats personals i socials, en una societat cada cop més competitiva i insolidària. Cal anar al bessó del problema d'evitar l'aparició de delinqüents: campanyes de prevenció, ajuts a famílies problemàtiques —amb membres presos—, de promoció sociolaboral de joves en dificultats, reinserció del reclus, reforma del codi penal —canvi cap a penes comunitàries—, agilitzar el processos judicials —és a dir dotar a l'administració de justícia dels recursos que precisa—.

La solució de la macropresó és la més fàcil i que permet més guanys econòmics, però està buida de contingut humà, buida i enfora del problema que pretén solventar.

I és ben clar i evident, no volem la macropresó a Mallorca.

(Editorial conjunta de l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca)

Les festes de Nadal són d'aquelles que tenen un costumari ben conegut i popular. Les tradicions nadalenques encara són ben vives i tothom les practica i estima. Però heu de saber que dins el món de les tradicions, també n'hi ha de dues castes: noves i velles.

I avui parlarem un poc de tres costums de Nadal que ja fa molts anys que no s'usen i que tal volta ens hauríem de remontar fins a mitjan segle passat per trobar-ne referència i història. Allà van.

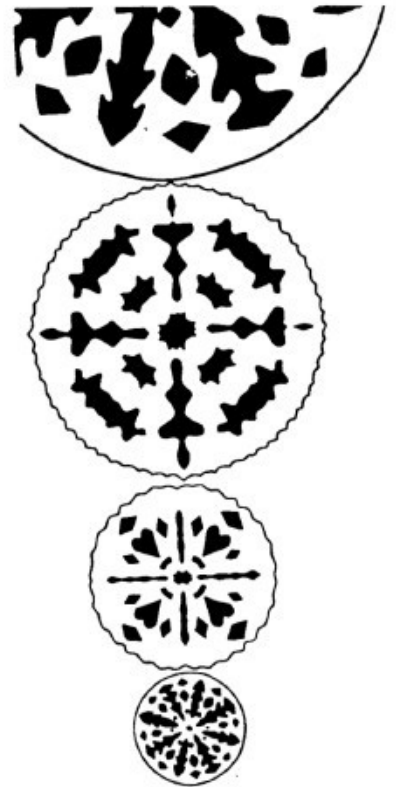
Sabreu, idò, que un temps tot fora vila estava plè de vida i animació; vull dir, que les cases del camp eren habitades pels seus conradors i que hi havia possessions que eren gairebé com a poblets petits. A les habituals figures de l'amo i la madona, s'hi afegien els seus fills, els missatges, pastors, porquers, oquers, etc. que convivien tot l'any a les cases tots plegats.

Tots es consideraven com una gran família. Això feia que una de les dates en que es decidien a anar al poble tots junts, fos la nit de Matines. El camí era fosc i a vegades llarg i per això, els fadrins de la casa, a-

companyaven les allotes amb els "reinots". No sabeu que eren? Idò els reinots eren una espècie de torxes, fetes amb estopa o cordes velles ben embolicades, fermades al cap d'un garrot i ben amarats de reina o pega que li calaven foc.

Era la il·luminació més usual d'aquella nit per anar pel món; duraven molt i costaven poc i a n'aquell temps no sobrava res. Ja podeu imaginar quin efecte feia veure aquella teringa de llums pels caminois que anaven al poble.

Un altre costum avui perdut, o més ben dit, ja no reservat a un sol dia, era la jugada de cartes que es feia a les cases, mentre esperaven l'hora d'anar a missa. Per poc jugadors que fossin les gents d'una família, aquella nit si que ho provaven. Generalment, amb unes cartes noves de trinca i que aquell vespre, i només aquell, estrenaven; llocs hi havia que no treien cartes en tot l'any però es dia de Matines era considerat com una obligació. Jugaven en haver sopat, que el feien com un altre dia qualsevol, i llavors Au! cap a l'església, mentre el gran tió de Nadal cremava a la foganya.

Al dia següent, que era Nadal, també va esser costum regalar-se els presents entre enamorats o pretenents. Això es feia en haver dinat, horabaixando. Ells regalaven, quan la cosa ja anava de vèrres, alguna peceta d'or en senyal de prometença, bé uns botonets, un anellet o una cadeneta i elles responien amb tota una taulada de coques, quartos, ensaïmades, esses, coixins, neules, etc que l'enamorat s'en duia a casa seva. Com a cosa curiosa, diré que per Sant Esteve, ell solia tornar als pares d'ella alguna d'aquelles coques o ensaïmades en senyal d'agraïment.

Ja ho veis, hi havia costums vells que ja no tornaran i també costums que encara practicam, com és ara el desitjar-se els molts d'anys com a germans. Per cert, això és el que voldria per tots vosaltres: Molts d'anys amb pau i salut.

EN TONI BATLE, VICE-PRESIDENT

DEL C.I.M

Parlàvem al passat número, de la crisi PP-UM i de les previsions que hi havia referint-nos al nostre batle. Doncs bé, totes les previsions s'han confirmat i ja el tenim de Secretari General d'UM i Vice-president del CIM des del 4 de Desembre.

Però ara que tenim a un arianyer dins les altures de la política regional, resulta que no sé si haurà triat bon partit. En principi, diria que sí, ja que la política d'UM pot ésser interessant, però crec que s'ha juntat amb un mal "pàjaro", ja que tot aquest truí que mos ha armat darrerament En Cañelles, en lo de la reforma de la LEN, no ha duit més que a un desprestigi del PP i conseqüentment d'UM per recolzar amb els seus vots la reforma.

Segons En Toni, gràcies a UM, al manco s'ha salvat el 50% de lo que el FP volia desprotegir, però el poble, lo que veu, és que gràcies als vots de Na Maria Antònia Munar i N'Antoni Pascual, s'han desprotegit unes zones fins ara protegides.

En Toni tindrà raó, però també ha de reconèixer que hauria pogut entrar en més bon peu dins la política, sobretot, tenint en compte el cartell de persona honrada que té dins les altures.

Per cert i referint-se al tema de la vice-presidència i de la LEN aquí van unes respostes festes al respecte:

- Que suposa per tu aquesta vice-presidència?

No m'ho he plantejat. Un poc més de feina.

- Entrava dins els teus càlculs aquest càrrec?

No, encara que a les passades eleccions, jo era en principi el candidat per ocupar aquest càrrec però per unes circumstàncies, el va ocupar un company en tot el meu recolzament.

- No és un poc violent arribar aquí d'aquesta manera un tant forçada?

No, la política és un joc.

- Respecta a la modificació de la LEN, no creus que UM en sortirà bastant mal parada en quant a imatge de cara a l'electorat?

Jo lo únic que puc dir, és que gràcies a UM, s'han salvat dos punts emblemàtics de Mallorca.

- Si però, la gent no ho veu així?

Hi ha gent que pensa de tot. Lo que és cert, és que la proposició sortia aprovada amb el 100% de desprotecció amb l'ajuda dels vots dels trànsfugues i que gràcies a UM, amb tan sols un 15% de representació, hem conseguit que no es desprotegís un 50% de la proposta inicial. Per això per part nostra, ho consider una victòria. Endemés, t'he de dir, que la gent està molt poc informada ja que pràcticament, lo que s'ha fet ha estat legalitzar coses que a la pràctica ja hi són.

Endemés, noltros estam dins una coalició i no mos queda més remei que estar dins les negociacions.

Que cadascú ho interpreti com li paresqui.

EL 061

Us ne vaig parlar al passat número. Em referesc a n'aquest número 061, que el INSALUD ha posat a disposició de tots per una emergència accidental. Si teniu un accident, ja sia domèstic com de circulació, abans de fer res, no dubteu en consultar a n'aquest servei, ja que a part de donar-vos consell, si és necessari, automàticament posarà en marxa ambulàncies per portar a l'accidentat a Son Dureta o al PAC més proper.

Perquè vegeu el funcionament, el mes de proves, ja va rebre 1912 cridades, 63 al dia i les UVIS mòvils, feren 382 sortides a una mitja de 12'7 diàries, resultant, que la mitja de temps tardat en atendre al pacient fou inferior als 5 minuts.

Reteniu per tant aquest número 061 i si veis la casa bruta, no hi penseu dos pics, cridaeu.

EMISORA DE RADIO A ARIANY

Que D.Nadal ha vengut a Ariany en ganes de fer coses, ningú ho pot dubtar i qui ho dubtava, valguin per mostra aquestes dues accions: La posada en marxa d'una emisora de ràdio de FM, cosa que ni tan sols ens havia passat pel cap a ningú i les obres per arreglar l'orgue que fa devers 25 anys que no funciona.

Per parlar d'aquests dos temes D.Nadal em va contestar un parell de preguntes.

* Com va néixer la idea de instal·lar una emisora de FM al nostre poble?

Se me va ocórrer, perquè ho havia vist a altres pueblitos i com que era una cosa fàcil, vaig tirar endavant.

* Quant ha costat?

Unes 94000 pts, tot per comprar s'antena, cables especials, doble platina de música, sintonitzador, s'emisora, etc..

* Com s'ha rebut la idea a nivell del poble?

Sa gent, està molt contenta, voldria que funcionàs sempre. Ara pos música un poc abans de sa missa, perquè sa gent pugui sintonitzar s'emisora, però podríem funcionar tot es temps que volguéssim, encara que de moment, no té més pretensions que transmetre sa missa es diumenges.

* Quin radi d'acció té l'emisora?

Té un radi d'uns 4 Km. És una emisora d'un vat de potència i com pots imaginar, no pot arribar molt enfora, però a Ariany, se sent bé.

* I per localitzar-la a l'aparat de ràdio, a on la podem cercar?

Al 100.5

* Quan va esser la primera emissió?

Es dissabte 5 de Desembre a sa missa d'es vespre. Primer, vaig posar 1/2 hora de música per sintonitzar s'emisora, després, se va emetre sa missa i després, vaig deixar música per espai de una hora.

* Referent a l'orgue, com van les obres?

Van bé però de forma lenta. Hi ha molta feina. Ara, més que restaurar, arreglam coses. Feim feina quan podem, però va bé. Es termini de dos anys que posarem, crec que se complirà.

* I l'aspecte econòmic?

Se varen senyalar 350.000 M com a projecte i ja s'ha cobert. Ara s'ha començat un altre per un orgue elèctric que també és necessari.

* Quin és l'estat actual de l'orgue?

No molt dolent pes temps que fa que no s'ha tocat, uns 25 anys. Tenia unes pèrdues de vent però res greu. Així i tot, pràcticament s'haurà de desmuntar tot. D'es tubos també n'hi ha de curvats....

* I no està malament?

No perquè no hi ha coses irreuperables; tot se pot arreglar.

I aquestes foren les paraules de D.Nadal totes plenes d'optimisme i ganes de fer coses. Lo que és cert, és que ja tenim FM, de la qual cosa molta gent ja s'en sent orgullosa i és el comentari general a nivell de tot el poble.

VOVA SEU PER LA MANCOMUNITAT

La Mancomunitat des Pla, ha comprat un edifici a Petra per instal·lar-hi la nova seu. Dit edifici, ha costat 30 milions de M que serà pràcticament pagat per la Conselleria d'Hisenda.

Ara, s'hauran de fer reformes i endemés, s'haurà de comprar mobiliari, lo que suposarà una altra inversió que pot estar aprop dels 20 milions de pts.

Aquesta seu, servirà per instal·lar tota l'administració comú dels pobles de la Mancomunitat ja que tenen projectes i serveis comuns que tan sols es poden resoldre en un organisme supramunicipal.

A n'aquesta seu, anomenada de Ca'n Maimó, hi haurà una sala de reunions, una de juntes així com unes quantes oficines; endemés, hi haurà un importat arxiu referent a la Mancomunitat des Pla.

I referint-se a la Mancomunitat, properament, s'ampliarà el número de participants, ja que l'Ajuntament de Porreres, en ple extraordinari, va aprovar per unanimitat la incorporació a la mateixa prèvia segregació de la Comarca del Sud de Mallorca. Així mateix, Sa Pobla, s'ho està estudiant.

MANCOMUNITAT

PLA DE MALLORCA

Enguany, ha sigut any de commemoracions. Des del primer número de l'any, vàrem voler recordar els 50 anys de la mort del gran impulsor de l'Ariany actual, D. Martí Truyols i a ell l'hi hem anat dedicant una sèrie de reportatges que supòs hauran donat a conèixer a n'aquesta figura insigne de la nostra història arianyera, a tots aquells que com jo mateix, només el coneixíem de sentir-ne parlar als nostres pares o padrins.

També hem recordat, els 50 anys de la benedicció dels finestrals de l'Assumpció del Senyor i el de la Sagrada Família col·locats al creuer de l'església i el de Nostra Sra. d'Atocha de damunt el cor.

I els 25 anys de la col·locació de la primera pedra del Local Parroquial i la instal·lació del rellotge al campanar.

Però com que enguany sembla any de celebracions, ara ens toca recordar que el passat 19 de Novembre, va fer 25 anys que es va beneir l'arc anomenat dels Marquesos d'Ariany, que dóna entrada a la placeta de l'església.

La idea de l'arc, fou de D. Mateu Amorós i tot, per commemorar el 250 aniversari de la construcció de l'església, començada a construir, com sabeu, l'any 1717.

Moment en que sa Marquesa d'Ariany talla sa cinta que va inaugurar s'arc des Marquesos.

L'esperit empenedor de D. Mateu, ho volgué celebrar per tot lo alt i res millor, que convidar als mateixos Marquesos, a unes celebracions que tendrien com a punt final, la benedicció d'aquest arc i l'obertura d'un carrer amb el seu nom.

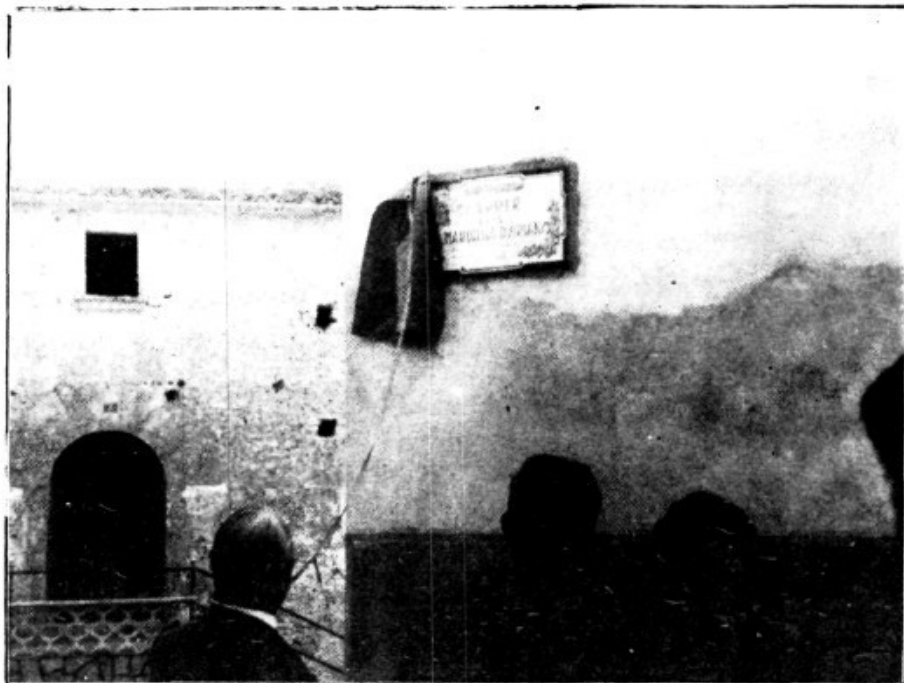
En Jaume Ribot (Tubet), agafà la idea de D. Mateu i va fer el dibuix, quedant l'esboç fet per la seva construcció.

No costà res al poble, ja que p.e. l'escut i la imatge de

la Mare de Déu, foren regalades per D. Gabriel Mateu de Campanet; la mà d'obra, corregué a càrrec del pare de D. Mateu, ajudat a estones per l'Amo En Miquel Mestre (Massanet) i l'Amo En Josep Lladó (Bieló) i el material necessari, a base de col·laboracions i dels fons de l'església.

Per altra part, la placa del carrer dels Marquesos, fou donada per l'Ajuntament.

Cal recordar, que va haver-hi una setmana de celebracions

Moment en que es Marquesos descobreixen sa placa que dóna nom al seu carrer.

religioses, predicant cada dia un arianyer: El P. Francesc Escanellas TOR; D. Blai Darder, Pbro.; P. Jaume Tugores TOR; D. Josep Caldentey, Pbro.; P. Gabriel Genovard TOR. i el P. Jaume Genovard TOR., acabant el diumenge, amb una festa d'altar fumet i missa de tres amb la rebuda entusiasta i tumultuosa dels Marquesos a la Plaça Major i posterior missa concelbrada pels religiosos arianyers. A dita missa, va predicar el insigne Sebastià Garcias Palou, aleshores Canonge Magistral de la Seu de Mallorca.

Acabada la celebració, es va inaugurar l'arc i el carrer, per passar després, a un dinar a Ca ses Monges, al qual, podia assistir-hi un representant de cada família arianyera.

I ara passam per l'arc i sembla que sempre hi ha estat. És difícil imaginar l'entrada a la placeta, sense aquest detall de bon gust començat per commemorar una fita històrica, els 250 anys de la construcció de l'església, per una persona que ha estimat molt Ariany i que qualche dia la història el col·locarà al seu lloc.

LA POLICIA MANCOMUNADA

El passat 2 de Desembre, es va firmar el conveni de col·laboració entre el Govern Balear i la Mancomunitat del Pla per la creació de la Policia Mancomunada de la qual ja n'hem parlat en mesos anteriors.

Estava previst que ja entràs en funcionament a principis de Febrer, però hi haurà retràs i segurament no serà fins el Maig quan es posi en marxa.

El retràs, és degut a que encara no s'han acabat les obres d'acondicionament del quarter, ni tampoc s'han començat els cursos de formació.

El conveni, tindrà vigència fins el 31.12.95 i el Govern aportarà 49 milions de Ptas.

RECOLLIDA DE FEMS

La Mancomunitat del Pla, va acordar concedir el servei de recollida de fems a l'empresa Fomento de Construcciones i Contratas (FOCSA) per un total de 63 milions de Ptas.

Focsa, es compromet a realitzar el servei, 4 dies per setmana existint una clàusula que obligaria a realitzar el servei diàriament durant els mesos de Juliol, Agost i Setembre.

PROJECTE DE REACTIVACIÓ DEL PLA

Alexandre Forcades, conseller d'Economia i Hisenda, va presentar el passat 28 de Desembre i no era cap innocentada, el pla de desenvolupament del Pla de Mallorca al CIM.

Aquest estudi, elaborat entre el Govern Balear, el CIM i els propis ajuntaments, preveu una inversió d'uns 8.000 milions de pessetes dins el 4 propers anys a raó de 2.000 cada any fins el 1996.

Es preveu sol·licitar al Ministeri per a l'Administració Pública, que el Pla sia declarada Comarca d'Acció Especial per així poder aconseguir subvencions econòmiques del Govern Central.

El pla de reactivació, s'haurà d'aprovar en ple del CIM per després, presentar-lo al Ministeri per les Administracions Públiques.

Els ajuntaments de la comarca, que també hauran d'aprovar el pla en sessió plenària, seran els encarregats d'establir les actuacions prioritàries que segons el nostre batle, actual President de la Mancomunitat, una de les principals, es la construcció d'un Institut així com arreglar cases abandonades.

El Pla de Mallorca, segons Forcades, es una zona amb un nivell de renda sensiblement inferior al de les zones turístiques, endemés mancat d'infraestructures sanitària, educativa i de trans-

ports modernes; viu d'una agricultura incapaç de competir amb l'agricultura europea i no ofereix elements atractius com no sian els paisatgístics, per la instal·lació de noves empreses.

Es per tal motiu que es vol posar en marxa aquest projecte que a part de la inversió mencionada de 8.000 milions també preveu la creació de 1.600 llocs de treball.

Esperem que no tot siguin expectatives, reunions i paraules per quedar bé i que aviat poguem començar a tocar en les mans els beneficis d'aquest projecte.

Biel Tovell

SOLUCIONS ALS PASSATEMPS

TEST CULTURAL.-

- 1) Pou Pomer
- 2) Vice-president
- 3) 50
- 4) Sant Jaume
- 5) 1717

LLETRES CREUADES

HORIZONTALS.- A) B. B) Pop. C) Tabac. D) Fogoner. E) Rubí. Erol F) Minaret. G) Rabor. H) Ret. I) L.

VERTICALS.- 1) R. 2) Fum. 3) Tobir. 4) Paginar. 5) Bobò. Abel. 6) Panerot. 7) Cerer. 8) Rot. 9) L.

LLETRES BARREJADES

A	R	H	O	R	M	O	L	I	U
P	G	V	A	C	A	S	E	S	O
A	L	M	O	L	S	A	G	M	N
S	A	R	E	T	U	R	N	O	B
T	N	E	M	E	X	I	A	N	S
O	N	M	F	E	U	U	A	T	F
R	E	I	S	A	G	U	N	A	S
E	L	N	O	T	V	A	R	N	A
T	A	F	U	N	O	P	E	Y	A
S	A	S	L	A	M	I	N	A	S

Cangos fetes en motiu d'una excursió de sa tercera edat a n'es Dijous Bo, feta dia 19 de novembre de 1992.

A les nou d'es dematí un autocar a Ariany va arribar i aviat vàrem pujar per llavonces poder partir.

Un autocar de primera amb aire acondicionat i un televisor ben posat que el veven de davant a darrera i un segon pis amb una "escalera" que sa gent arianyera mai del món havia pujat i allà damunt encantat tothom tenia xerrera perquè es xófer tampoc no hi era i a davall estava amagat.

A n'es Dijous Bo vàrem arribar i molt poc temps vàrem tenir ja que es dia era diví i feia molt bon passetjar però molts anaren a berenar i a beure un tassó de vi.

Moltes coses hi havia hi havia molt per triar p'es qui volia comprar es sarró podia buidar si sa bossa no planyia.

Un poc per tot vàrem mirar tots es detalls que hi havia perquè havíem de fer via i a s'autocar havíem d'anar per poder continuar ja que abans de dinar a la Seu havíem d'anar hi havíem d'esser es mitgdia.

Quan d'Inca vàrem partir que agafàrem carretera sa coa tan llarga era que mai arribàvem a la fi i fins a Sta. Maria del Camí sa coa fins a aquí era i molts toñaven enrretera per sa coa no seguir.

Idò arribàrem davant la Seu Després de molt haver voltat allà davora es Consolat a sa vorera de mar allà vàrem davallar i a peu vàrem continuar per unes escales que hi ha davora es Parc de la Mar fins que arribàrem a n'es museu.

Moltes coses bones hi ha i coses de molt de valor és una gran exposició que un passa gust de mirar.

Quan tot ja va estar mirat de la Seu vàrem partir i qualcun se va divertir donant voltes per Ciutat.

A les dues vàrem partir d'es moll i cap a dinar que és lo més hermós que hi ha quan sa ruta vol seguir i així arribàrem a la fi a n'es Brasilia vàrem arribar.

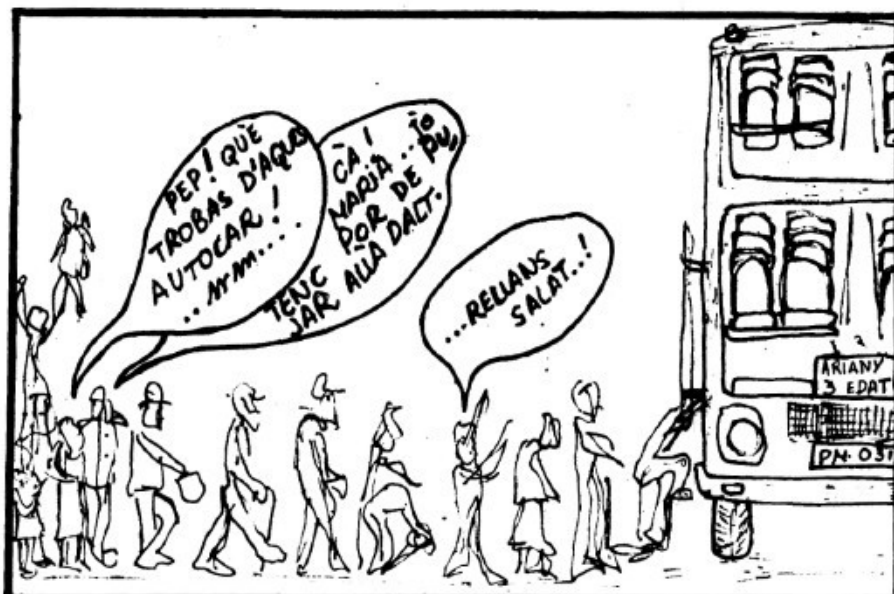
A n'es Brasilia vàrem entrar i tot ja estava preparat aviat tothom acomodat davant es seu plat se posà perquè ja era hora de dinar i crec que aquí no n'hi faltà cap

Arròs brut mos varen dar i pollastre amb guarnissió tot a base de senyor que més bé no podien quedar pa, vi i xampany que no hi faltà tarta i un gelat superior cafè i licors de lo millor que res més se pot demanar.

Després de ja haver dinat música mos varen posar i així poguérem ballar i es dinar quedà assentat.

Mitja hora vàrem ballar tots es qui tenguérem ballera i jo com es més vell que allà era també em vaig associar.

Aquí tot ja s'acabà i cap a s'autocar altra vegada sa gent aviat va estar encotxada i tornàrem arrancar.

Aquí es micro vaig agafar
un parell de cançons les vaig dir
les tornaré repetir
i així seran males d'oblidar.

S'enhorabona vull donar
a n'es Brasília i camarers
i llavors a n'es cuiners
que tot ho han sabut encertar.

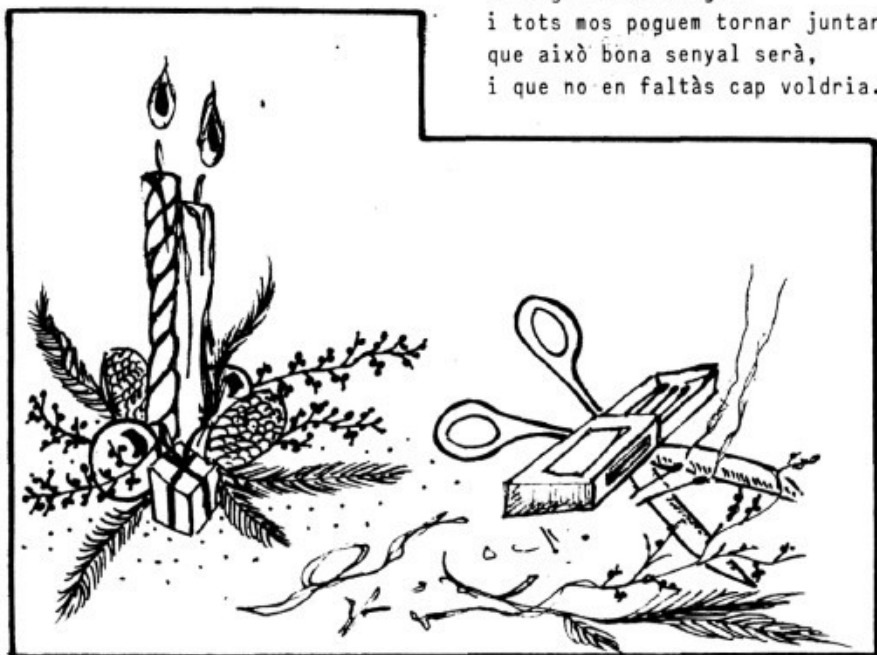
Ara que tots hem dinat
i tots tenim sa panxa inflada
hem fet una bona ballada
i es dinar ha quedat assentat.

Aquí sa ruta varem agafar
passant per dins s'Arenal
per Lluçmajor i Campos igual
a Felanitx varem travessar.

A Manacor varem arribar
i agafarem s'alameda
per agafar sa carretera
que a Ariany havíem d'anar
i aquí es jornal varem acabar
que tot va anar de primera.

S'excursió ja hem acabat
en vertadera alegria
no hem tengut cap averia
ni hi ha hagut cap novetat
idò si cap dia en tornam fer cap
tòt surti tan encertat
que és lo que per tots voldria.

Joan Frontera

Xocolatada a Ca Ses Monges en motiu de "Nochebuena" de 1992.

Sa primera funció,
quan es xocolate està arreglat
va esser anar a repartir-ho
com a bona atenció
als qui a ca seva havien quedat
i així en tranquil·litat
a ca seva pogueren celebrar-ho

Llavors a Matines varem anar
i tot es poble hi acudí
tot va esser un acte diví
i sa Sibilla també cantà
es pastorets varen ballar
i també se varen lluir,
es coro va esser molt fi
i a sa gent molt agradà.

Ses Matines varen acabar
i cap a sa xocolatada
que sa taula ja estava preparada
per sa "Nochebuena" celebrar.

Xocolate varem menjar,
i ensaimades ben complides,
que això després de Matines,
supòs que a tots les va anar,
i després varem ballar,
seixantins i seixantines,
si n'hi havia de joves i fadrines
també se pogueren assaciar.

Un bon Nadal vull desitjar
a tots plegats amb alegria,
i que l'any que ve es mateix dia,
si Déu ho vol i Maria,
hi hagi tanta alegria
i tots mos poguem tornar juntar,
que això bona senyal serà,
i que no en faltàs cap voldria.

A Don Nadal es nostre Rector,
es molts anys li vull donar,
que l'any que ve amb tots noltros
pugui estar,

a n'aquesta funció,
perquè ell és es nostre Pastor,
i llavors es nostre director,
de tot acte cristià.

També rifes varem fer,
que "La Caixa" regalava,
i qualcun ben contents se n'anava
a ca seva p'es carrer,
perquè un dos regalos s'endugué,
que sa sort li acompanyava.

Llavors un regal bastant bo,
"La Caixa" també regalà,
a sa dona i En Joan Bauzà,
que feren ses Noces d'Or,
"La Caixa" cada any sol fer això,
que és costum que a Ariany hi ha.

Aquesta ja és sa darrera,
i com sempre em despediré,
Déu vulgui que l'any que ve,
cançons jo vos pugui fer,
a tota sa gent arianyera,
i amb una festa de primera,
que si volem la sabem fer be,
jo sempre vos animaré,
com ho som En Joan Frontera.

N. 177 Gener - Febrer 1992.

Per començar l'any es va fer un número de 24 fulles, en el qual sa portada era una fotografia d'unes flors d'ametllers.

Com pertoca en aquest número hi havia es reportage fotogràfic de ses beneïdes de Sant Antoni.

Davant es 50 anys de la mort de D. Martí Truyols, ens vàrem decidir a fer-li un petit homenatge que consistiria en publicar a cada número alguna cosa que fes referència a aquesta persona, i vàrem començar amb una entrevista a tres persones d'Ariany que el conegueren, perquè ens contassin algunes coses de la seva persona.

Com que es tema de ses aigües esteia molt de moda, vàrem fer s'entrevista a tres regidors del nostre Ajuntament perquè ens aclarissin quatre coses damunt aquest tema.

Hi havia un extens glosat damunt les famoses matances que es feren a Ariany i que es varen gravar per donar-les per sa televisió.

En Francesc Vallcaneras ens va obsequiar amb un article damunt "La Quaresma".

A part de tot això no faltaren les seccions habituals de passatemps, esports, Sa Farola i altres col·laboracions.

N. 178 Març - Abril 1992.

Aquest número ens va sortir un poc més llarg que l'anterior, tenia 28 pàgines.

La portada va esser una fotografia d'un lliuri.

Don Toni Rubí va voler col·laborar amb un interessant article damunt la festa de Pasqua de fa 50 anys, així com ell le va veure a n'el nostre poble.

L'entrevista també va esser a D. Toni Rubí, ja que es complien 50 anys de la seva venguda a Ariany.

A l'apartat dedicat a D. Martí Truyols es va publicar un article que havia aparegut referent a ell damunt una publicació i que ens ho varen fer arribar.

"Un altre costum ben perdut" va esser es títol de l'article d'en Francesc Vallcaneras, aquest tractava damunt el costum dels "fassos" que es feien per Pasqua.

Els alumnes de l'escola d'adults de català es varen voler afegir a n'aquesta feina de fer sa revista i col·laboraren amb un grapat de redaccions i poesies.

El nostre paisà i monjo de Montserrat, Llorenç Julià ens va enviar un article.

No cal dir que tampoc faltaren les seccions habituals de cada vegada.

N. 179 Maig - Juny 1992.

Aquesta vegada va esser de 32 pàgines.

La notícia principal i que també va servir de portada va esser un cap de fibló que va passar per Ariany i que per sort no ens va agafar ben de ple.

En aquest número es conocava un concurs de dibuix en motiu del desè aniversari de la Independència d'Ariany.

Es va començar una secció nova, "Un poc de tot", interessant secció per veure quina resonància té Ariany damunt els diferents medis de comunicació, o coses que ens puguin afectar molt directament.

Hi havia una petita entrevista a n'en Joan Antoni Sancho, que seria el portador de la torxa olímpica representant a Ariany.

D. Toni Rubí ens va fer arribar la segona part de l'article "Pasqua fa cinquanta anys", que ell mateix havia començat en el número anterior.

L'entrevista va esser a n'en Miquel Frontera Mestre, i va tractar damunt la S.E. Ariany, que ell presideix.

"Els moratons d'Ariany" va esser el tema que va triar en Francesc Vallcaneras, aquest hall es va fer a Ariany i el qui el va portar va esser D. Martí Truyols, ja que es ballen a Manacor.

No faltaren ses gloses de l'amo en Joan Frontera, que ens relata en forma glosada qualsevol activitat que facin es de sa tercera edat.

Els esports, passatemps, escola, entre altres articles, conformaren aquest número.

N. 180 Juliol - Agost 1992.

Aquest número va esser extra, ja que tenia 36 pàgines, ha estat es número més llarg que s'ha fet durant els 24 anys d'història de "Sa Fulleta"

El motiu era que hi havia un suplement especial damunt sa festa de sa Independència, la portada era el dibuix que va fer en Jaume Capó que va guanyar es concurs.

L'especial Independència tenia 11 pàgines, i en ell hi havia tots es discursos que es feren en motiu d'aquesta festa.

Com que també era el mes de sa festa patronal hi havia una llarga crònica de ses Festes.

També vàrem publicar es sermó del dia de sa festa.

Com que feia poc temps que teníem rector nou, l'entrevistat va esser D. Nadal Trias el qual es va donar a conèixer i explicar un poc el futur.

"Els Cossiers", un article que ens acosta més a aquesta dança, l'encarregat va esser en Francesc Vallcaneras.

Continuant amb els articles referents a D. Martí Truyols, D. Mateu Amorós ens va enviar un resum per capítols damunt una biografia que hi ha escrita de D. Martí, que es titula "Aquel buen ecónomo, Vida de D. Martín Truyols."

En el mes de Juliol es va traslladar a Ariany una unitat mòvil de Ràdio Mallorca per fer un programa d'Ariany, el qual va tenir bastant d'èxit i vàrem donar fe de l'acte amb un extens reportage.

Encara que fos l'estiu no faltaren les seccions habituals.

N. 181 Setembre - Octubre 1992.

Número de 28 pàgines, en el qual la portada era un ramell de figues de moro.

Es va publicar la segona part de l'article dels Cossiers.

Degut a la mort del franciscà arianyer P. Jaume Tugores, col·laborador d'aquesta revista, es va fer un reportage amb unes col·laboracions que ens varen enviar per tal esdeveniment.

Es va publicar un interessant reportage damunt els pous públics d'Ariany, va esser interessant ja que també vàrem aprendre moltes de coses que no coneixíem.

L'entrevista va esser a n'Antoni Pascual, que feia poc temps que havia estat elegit Secretari General d'UM.

Continuàrem amb la col·laboració damunt la biografia de D. Martí Truyols.

A n'aquest número ens varen fer arribar un article que era un resum d'un estudi que n'Antònia Rubí Alzamora havia fet damunt D. Marc Antoni Cotoner i Sureda, primer marquès d'Ariany.

No cal dir que es col·laboradors i col·laboracions habituals no faltaren

N. 182 Novembre - Desembre 1992.

Arribam al darrer número de l'any, la portada és un dibuix que va fer en Jaume Capó, el qual també va guanyar el premi del concurs de postals nadalenques.

Pareix esser que hem trobat un col·laborador nou i d'un gran valor, ell és en Pere Ribot Mestre, esperam que sigui constant i no mos deixi.

Com que el tema és Nadal, hi ha un interessant article titulat "Tres costums de Nadal" d'en Francesc Vallcaneras.

Glosat de l'amo en Joan contant una excursió i sa xocolatada.

En motiu de les noces d'or de vida religiosa de Sor Antònia Mestre, se li va fer una entrevista.

Tercera entrega del resum del llibre de la biografia de D. Martí.

Es publica la conferència que el P. Gaspar Munar va fer a Ariany l'any 1976 en motiu de la II Festa dels Goigs.

I això ha estat aquest 1992, esperem que per aquest any nou no hagim de repetir algunes notícies.

El passat 22 d'Octubre, va fer 50 anys, que Sor Antònia Mestre, va professar com a religiosa de la Congregació de Germanes Franciscanes. Per commemorar tal aconteixement, unes setmanes després es va celebrar una missa per tota la família a l'església d'Ariany i acte seguit, un dinar a Ca ses Monges.

Cinquanta anys d'entrega a un ideal i a una forma de vida, et motllen d'una manera especial i si aquesta forma de vida és la religiosa, més encara.

He volgut a n'aquesta entrevista, que em fes una mica de repàs a la seva vida, des del moment de la vocació fins al dia d'avui, passant pels moments agradables i pels difícils que pugui haver tengut....una entrevista agradable que ens descobreix alguns tabús de les ordres religioses i que ens ajuda a comprendre algun aspecte mal d'entendre vist desde fora de la institució.

Vagin aquí idò, les seves paraules.

* Per començar, em podria fer una mica de curriculum de la seva vida des del dia que va entrar per novícia fins avui?

Vaig entrar a la Congregació l'any 1941. Després de sis mesos de postulantat, vaig començar el Noviciat que és l'etapa més forta de formació i vaig professar el dia 22 d'Octubre de 1942, fa 50 anys.

Quan vaig entrar, tenia més o menys cursada l'ensenyança primària i tot seguit, vaig començar els estudis de Batchiller i després el Magisteri. Aquest temps, vaig estar a Manacor, a C/. Antillon i a la Casa General. Acabat el Magisteri, em destinaren a Campos i per espai de 17 anys, Directora del Col·legi que hi tenia la Congregació.

Després, vaig passar a Son Espanyol en plans d'edificar un col·legi a aquell indret, que no es va realitzar i passats 2 anys,

m'encarregaren la formació de les novícies. He estat també a Sa Pobla, Son Bono i Marratxinet. Actualment, estic a la Casa de l'Església de Secretari del Vicari General.

* Quina creu que va esser la situació que la va impulsar a abraçar la vida religiosa?

Jo diria la motivació. En el nostre poble, es vivia una gran religiositat i fe pràctica. La Parròquia i el Convent de les Monges, eren els dos centres de vida. El Rector, Mn. Martí Truyols, va cuidar la vida cristiana de pietat i sacraments. Les monges tenien un gran zel per l'educació d'infància i joventut. Jo no vaig anar a escola a les monges, però amb les meves amigues freqüentava el Convent i un dels llibres que vaig llegir, va esser un que es deia "Niñas Santas". La que em va impactar més, va esser "Santa Inés" una nina de pocs anys que tengué la valentia de renunciar al món i fins i tot la mà del Prefecte de Roma, perquè estava desposada en Jesús. Crec que va esser el inici de la meua vocació.

* Quina va esser la impressió, acollida i resposta a la seva decisió per part de pares i germans.?

Els meus pares ho acolliren molt bé però les semblava que era

massa jove; jo creia que sabia prou el que anava a fer i em deixaren partir. Els meus germans uns eren més joves; els majors, ho compregueren.

* Sepre he sentit contar que un temps la vida del noviciat era molt dura. Que em pot contar al respecte?

El Noviciat, és el principi i tot inici és difícil. Jo anava convinguda que si havia escollit aquella vida, havia d'acceptar-ho tot. A n'aquells temps, no teníem esperit crític. Per a mí el que va esser més dur, va esser el fret i el menjar.

* Aquesta duresa, continuava una vegada haver fets els vots perpetus i haver professat?

Continuava, si tu eres conscient de que era el camí a seguir o així ho havíem professat. Com en tot estat, pot haver-hi persones que responen més o menys, que cerquen uns màxims o es conformen amb uns mínims. Jo record molts bons exemples de persones sempre entregades als altres sense pensar amb elles mateixes.

* Que hi ha d'aquella espècie de misteri que enrevoltava a les monges d'una clausura al convent, que jo record com a pecat entrar-hi quan era infant, o de no poder dormir a ca els pares quan s'anava a visitar-los, o tants d'altres misteris que ara no em venen a la memòria?

Crec que la renovació del Vaticà II, ha fet caure tot el que era misteriós. Hi havia moltes coses que depenien de l'entorn socio-cultural en que nasqué la Congregació. Altres, del marc estructural de la Vida Religiosa que prengué un estil molt monàstic. Les cases són grans convents....Canviaven el món, després conservant-lo ens en afegien un altre, jo era Sor Antònia del Bon Pastor; canviar el vestit i cert vocabulari també recordava l'estil monàstic, el menjador era el "refetó";

l'habitació, la "cel·la"; la sala de visites el "locutori", etc...

La "Fuga Mundi" -fugida del món- s'entenia de forma més geogràfica i ascètica. L'experiència espiritual era alimentada mitjançant els exercicis pietosos i perllongats i connectava amb l'Absolut...la Vida Religiosa, era una vida segregada del món. Hi havia la visió dualista: "sagràt-profà" "cel-terra"...Ara, per ser justa, cal dir que vivia feliç a n'aquella estructura, era una vida seriosa, una mica al marge de la societat.

* Quina va esser la raó que la va impulsar a esser franciscana i no per exemple monja de la Caritat?

Jo coneixia les Franciscanes i les estimava. No coneixia massa a Sant Francesc però m'agradava l'estil franciscà i veia que allà podria realitzar la meua entrega a Déu i tenir una missió per ajudar als altres.

* Un dia, record que m'explicava l'origen de l'hàbit franciscà i també el perquè va decidir deixar-lo d'emprar i canviar-lo pel vestit normal que duu ara. Ho podria contar?

La societat ha anat canviant molt. Pau VI ja va parlar de "canvis accelerats". Si la Vida Religiosa passa de "segregació" a "encarnació", es fa necessari connectar millor amb el món. El Concili, va demanar a les Congregacions una revisió de la seva vida i costums. L'hàbit no deixava d'esser, apart de "Signe de Consagració", una reminiscència del vestit de la dona pagesa mallorquina. Pensant en l'evolució del vestit de la dona, és el més lògic. Perquè vestir com fa 140 anys? Que consti, que a mi m'agradava l'hàbit i n'era reàcia al canvi, però el meu pensament també anava evolucionant. Jo, aleshores, estava a Sa Pobla i donava les classes de Religió a sisè, setè i vuitè i les alumnes m'insistien molt en el canvi, en

Aquesta fotografia té de 35 a 40 anys i és sa família Mestre Costa a on hi podem veure Sor Antònia.

deien que es sentirien millor amb mi, més prop. Les professores també m'empenyien com també les catequistes. Record que aquell any, en el concurs de disfresses del carnaval, guanyà el traje de monja; a mi em va parèixer que ja entrava en el folklore. Aquest fou el meu procés.

* Dins la seva vida, supòs que deu haver-hi records imborrables tant bons com dolents que li deuen haver deixat alguna marca; ens en podria contar algun?

Cada una de les comunitats que he viscut, han deixat en mi bons records i els treballs distints que he realitzat han deixat marques agradables i he de dir que superen les bones experiències.

* I passant al present, creu que la gent actualment en l'aspecte religiós és més sincera que antes o al revés?

No sé que dir. En l'aspecte religiós, jo la veig indiferent. Tal volta sí, passen de formalismes que sempre són postures, sinó més estudiades, poden amagar la part més sincera del ser.

* No creu que l'església actual està un poc encallada segons en quins temes? No creu que hi ha temes tabús?

Primer hauríem de dir que entenem per Església. Dir que està encallada, és dir que els cristians hi estan. O només és el Papa i Magisteri l'Església?

* Creu que per la joventut actual és bo de fer seguir al Jesús que actualment s'està predicant?

Aquesta joventut, escolta la predicació, va a catequesis? Jo pens que com mai, havien presentat el Jesús que avui es presenta. En la seva humanitat, en la seva doctrina i missió. La seva doctrina, és senzilla i simple però que agafada seriosament et complica la vida. El jove d'avui viu més bé una vida fàcil.

* Com està el camp de l'apostolat?

El camp de pastoral i apostolat no és gens fàcil. El món d'avui, amb el seu progrés tecnològic, confort i benestar, no és propici a obrir-se a l'Evangeli. Pens també, que els agents

de pastoral s'han de preparar bé i han d'intentar viure lo que ensenyen.

*I les vocacions, com van?

La manca de fe viscuda en grup i en compromís i un món plagat d'ofertes fàcils i de renous, afegeuen la veu de Crist que està cridant en el desert.

*Veu el futur de l'Església amb optimisme? Quin creu que és el futur de l'Església?

No seria cristiana convençuda si no el ves amb optimisme, que no vol dir sense dificultat i tal volta en crisi -hi ha altres institucions que viuen en crisi- La Paraula de Déu, és sempre font de vida i vivificant i malgrat la massa se n'aparti, sempre a mesura de petit reste, de llevat,.... l'Església té futur.

*Què opina damunt l'església anglicana que fa pocs dies ha aprovat que la dona pugui ésser ordenada com a sacerdotessa?

No em sent prou informada. No sé el que entenen ells per ministeri, no sé opinar. Més bé veig que els drets de la dona, han d'ésser sempre reconeguts.

*I ja per acabar, en qualque moment ha sentit que s'hagués

Sa família Mestre Costa es dia d'es dinar.

equivocat de camí? Hagués tornat enrera? O al contrari, sempre ha caminat en pas fort i segur?

Quan era més jove, el dubte sí em perseguia, no per tornar enrera, sinó per donar la passa a monja contemplativa. Malgrat mancances, ombres i grisos, he anat fent camí....Em sent molt feliç.

Jo des d'aquí, només em resta desitjar-li que segueixi fent camí amb la seguretat que ha demostrat fins el present i que la seva actuació serveixi d'enriquiment a tota la gent que l'enrevolta.

Biel Tovell.

Ariany temps enrera

Aquí podem veure una imatge de lo que era "Sa Bodega" que hi havia al carrer Major, en aquesta fotografia podem veure d'esquerra a dreta a l'amo en Bernat Ribot (Digon), en Jaume Rigo Caldentey (de C'an Rigo), l'amo en Joan Rubí Vives (de C'an Rubí), l'amo en Pedro Sancho Ribot (de Sa Bodega) i l'amo en Jeroni Sancho (l'amo en Jeroni), els tres darrers ja no estan entre nosaltres.

Calmats ja els ànims després de lo del mariense i hi havent-se integrat ja totalment els nous fitxatges de s'equip de futbol tenim que ses coses ara van molt millor de lo que anaven fa dos mesos ja que dels darrers sis partits no se n'ha perdut cap i que la millorança ha estat indiscutible per lo que ara s'equip ja està classificat a la part alta de la taula, només a cinc punts del primer, i dic només perquè heu de recordar que els partits que es guanyen a fora camp valen per tres punts i el proper partit es juga a Sencelles, que és un equip bastant assequible, però ara anem a passar als resultats d'aquests dos darrers mesos:

Sant Joan 2 Ariany 4

Va esser aquest es primer partit que es va guanyar després de la desfeta de Maria de la Salut, i es va guanyar d'una forma totalment merescuda ja que els jugadors de l'Ariany varen jugar amb deu jugadors durant quasi tot el partit i així i tot varen ser totalment superiors a s'equip contrari, aquest partit tenia molta de psicològic, ja que sempre que es guanya al Sant Joan les coses solen anar bé.

Port de Pollença 1 Ariany 3

Encara que el partit va començar quasi tres quarts d'hora tard, quan es duien jugats vint minuts de la primera part, ja es va poder veure el per què aquell equip era el colista de la categoria i que si bé varen esser tres els gols que es varen poder marcar, haguessin estat segurament mitja dotzena si quan faltaven vint minuts per acabar es varen encendre només tres "focos" del camp, per lo que no es veia ni tan sols sa pilota.

Ariany 2 Constància 0

Partit entretingut en el que es varen aconseguir 2 gols que haguessin pogut esser tres o quatre si els delanteros de l'Ariany haguessin estat inspirats.

Campanet 0 Ariany 0

Aquest ha estat s'únic resultat negatiu els darrers sis partits, ja que un empat a cap gol no es cap punt ni per un ni per s'altre, va esser una verdadera llàstima, ja que se va dominar durant tot es partit i no se va poder marcar ni un sol gol, i no és que no hi hagués oportunitats, només amb una jugada es varen fer tres pals, després dos remats a porteria que va aturar el porter que ni ell sap com, i després la nefasta actuació de l'àrbitre, varen fer possible que l'Ariany tregués els tres punts en joc i es collocàs al cap davant de la classificació.

Lloret 1 Ariany 3

Amb aquest partit començava la segona volta i tothom ja suspirava amb els tres punts que es podien treure des camp del Lloret, encara que després durant el partit ses coses se varen posar lletges ja que fins als darrers deu minuts no es va marcar es tercer gol, es de sa tranquil·litat, aquest ha estat un dels partits que més ens ha fet patir però ja

diuen que "val més guanyar jugant malament que perdre jugant bé".

Ariany 3 Mariense 1

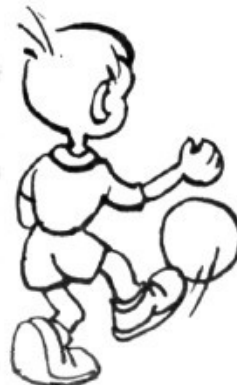
Després del robatori sofert al camp del Mariense a sa primera volta tothom esperava aquest partit com s'aigua, per demostrar sa superioritat de l'Ariany, es partit després va demostrar que ses expectatives eren molt bones i que el partit en sí demostrava un cop més el companyerisme entre uns i altres i que lo únic que ho podia rompre era que ja que va demostrar un cop més que aquest àrbitre, igual que tots els d'aquesta categoria només va a cohrar les vuit mil pessetes i a treure totes ses targetes que poden.

Passant al futbol dels més menuts, s'ha de dir que ja ha començat un altre cop el torneig escolar en el que figura s'equip d'Ariany, format per joves jugadors d'Ariany, i que si bé ara no dispòs dels resultats en el pròxim nombre vos donaré conte de tots ells.

Adeu amics.

Fins una altra i molts d'anys.

Tomeu Bauçà Frontera.

Aquest article és la continuació del resum de la biografia de D. Martí Truyols que varem començar fa un parell de números.

CAPITULO XI

Socorriendo a los necesitados.

Este es sin duda alguna el campo donde desplegó más actividades nuestro buen ecónomo; pues sintiéndose padre de todos, quería hacerse participante de todas las necesidades de los fieles del lugar, y para ello no descuidaba ninguna oportunidad para prestarles todo aquello que sabía padecían necesidad...

Ciertamente, que D. Martín no obtuvo de todas las personas a quienes él personalmente socorrió, las gracias por tantas mercedes, sino que muy al contrario, de obras recibió murmuraciones, pero, a todo esto, lo sabía sufrir con el mejor ánimo...

(A lo largo de los años de mi estancia en Ariany puedo asegurar que fueron muchos los feligreses que me manifestaron haber recibido ayuda de D. Martín, de otros lo supe indirectamente)

CAPITULO XII

Caridad para con los enfermos

De ésta son testigos todos aquellos que hallándose aquejados de alguna enfermedad crónica de mucha duración aun se acuerdan de las muchas visitas, de las muchas limosnas... de D. Martín para con ellos no tanto para la salud de sus cuerpos como para la de sus almas... me decía, algunos días después de su muerte, una religiosa franciscana que asistía a los enfermos, que no pasaba semana alguna que D. Martín, en la visita a los enfermos no se le fueran de sus manos unas noventa o cien pesetas... pero sin saber una mano lo que hubiera dado la otra. Podríamos traer aquí muchos casos para confirmar lo dicho hasta aquí.

En muchas ocasiones proporcionaba alimentos procedentes de su familia e incluso ropa, como sucedió con una enferma: "que manaba mucho pus y por consiguiente necesitaba mucha ropa de hilo para cuidar las heridas que continuamente manaban, D. Martín que se enteró del apuro que sufrían envió a esta casa por medio de las religiosas de este pueblo un buen número de sábanas de hilo..."

En cuanto a la salud de sus almas procuraba D. Martín, que ningún enfermo del lugar pasara ni un solo mes en que no se acercaran al santo tribunal de la penitencia y no recibieran la sagrada Eucaristía; esto ayudaba a que cuando llegara el caso de recibir los Santos Sacramentos, como viático, tanto los familiares, como el paciente, no encontraran repugnancia alguna en recibir a tiempo los auxilios de la gracia... casi nunca la familia se había de preocupar sobre el viático a los enfermos... gracias al frecuente contacto con ellos les preparaba con mucha antelación.

CAPITULO XIII

Amores Eucarísticos.

Sin duda alguna en el corazón de D. Martín reinaba un amor muy grande en la Sagrada Eucaristía, pues ocupa el mejor sitio en su corazón y en sus obras externas; siempre lo dejaba traslucir. (Entre los diferentes objetos que adquirió para el culto eucarístico hay que destacar el sagrario y la Custodia). Aun recuerdo los sermones que hacía en las fiestas eucarísticas, como se deshacía en alabanzas para con aquel en que su alma confiaba!

Las procesiones del "Corpus Christi", parecía que todos los años, revestían carácter especial y que siempre se esforzaban que tuvieran el esplendor que se debía a tan gran Señor...

El presente capítulo finaliza destacando el esmero en preparar a los que habían de hacer la Primera Comunión.

CAPITULO XIV

Y por la tarde...

Su comida de doce, cuando lo hacía sólo, era muy humilde.

Como era muy madrugador, pues siempre confesaba más de una hora antes de salir el sol, o por lo menos siempre se hallaba a disposición de cualquier penitente a cualquier hora de la madrugada, acostumbraba tener un rato de siesta después de la comida.

Su paseo favorito era por la plazuela de la Iglesia, i después con frecuencia hacía la visita a los enfermos...

Al haber visitado a los enfermos, alguna vez, quizás, hacía alguna visita para ganar alguna alma...

Podría decirse de él, como del Patrono de los Parrueos, que se bañaba en las llamas del amor a Jesucristo su amigo presente en el Sagrario.

Terminaba la jornada haciendo la visita a Jesús Sacramentado y después "solía repasar a ver si todas las cosas estaban en su sitio..."

Casa Rectoral de Ariany, ¿quien pudiera describir tantos actos de virtud practicados por este santo sacerdote, y de los que fuiste testigo?

Nosotros solamente nos limitamos a contar súcintamente aquellas cosas y aquellos hechos que más fueron vividos por nosotros durante toda su vida. Nunca mi pluma elogiará tan merecido a este santo sacerdote, pues perteneciendo a una familia de las más pobres de este lugar, pude experimentar, la largueza con que, a los pobres socorría la caridad de Don Martín.

CAPITULO XV

Paciente y enérgico.

La energía engarzada con la paciencia, constituían en Don Martín un conjunto admirable en el que cabía un carácter emprendedor y capaz de acometer cualquier empresa sin temor al contratiempo y a la adversidad...

(En el transcurso de su vida no siempre fue comprendido ni incluso aceptado; comprensible teniendo en cuenta su fidelidad al ministerio y su permanente actividad. Consta que no sólo perdonaba, sino que incluso correspondía generosamente a los cuales cuando le necesitaban. En una ocasión, su sirvienta se resistía a llevar una atención a un hombre que diferentes ocasiones le había injuriado, su postura fue: "llévate esto y: haz bien y no mires a quien".)

Como Don Martín era de carácter muy enérgico... La impetuosidad y fagocidad de su temperamento, a veces, no le permitía a tratar a las personas con la serenidad y calma que él siempre hubiera deseado. Pero esto no quita, ni mucho menos, mérito a su virtud, que tuvo que alcanzar a golpes de martillo y lucha tras lucha...

CAPITULO XVI

Prudencia en todas las cosas.

Sin duda que siempre y en todas las cosas regulóse por esta virtud...

No se aterraba por las dificultades, por grandes que fueran y por esto nunca miraba el que dirán...

No temía el disgustarse por quien fuera, sino que caminaba impertérrito por las sendas de la rectitud. Más de una vez se encontró en verdaderos apuros en esto, ya que tuvo que luchar con personas que, de improviso, entraban sin haberlo notado en su campo de acción, pero siempre impasible en todo.

(En cierta ocasión, un pobre necesitaba pan para dar a su esposa que había dado a luz a un hijo, acudió a una familia que se tenía por ser una de las más nobles para comprarles una cuartera de trigo, pero exigiéndole cien duros que de ninguna manera podía pagar, se fue a Don Martín, el cual sorprendido, se fue a dicha casa fingiendo que necesitaba una

cuartera de trigo, se la vendieron por cuarenta duros... "al ver esto D. Martín no podía contenerse, tenía que dar alguna reprensión..." Regresó a la Rectoría dio cuarenta duros al pobre feligrés mandándole que fuera a la misma casa a buscar una cuartera y que le entregara dicha cantidad sin proferir palabra alguna".

"De esta manera, a veces dura, sabía corregir cuanto veía que era necesario a sus feligreses, pero a todos por un igual..."

(Pero sobretodo era muy exigente en sí mismo en todos los aspectos)

Bien sabía D. Martín que las cruces más brillantes no eran las más meritorias, por esto quiso pasar toda su vida en este rinconcito desconocido de casi toda la Isla... (Nos consta que le hubiera sido posible lograr parroquias más destacadas, teniendo en cuenta su valía y sus buenas relaciones con el obispado sobre todo con D. Antonio María Alcover)

CAPITULO XVII

Otro punto y aparte.

Leemos estas líneas en un papel de los Ejercicios Espirituales del año 1941.

Propongo hacerlo todo para honrar y dar gloria a Dios, éste será el único fin para salvar mi alma y ayudar a los demás. Confesarme cada ocho días. Ponerme a la presencia de Dios antes de obrar para examinar si todo se refiere a lo propuesto. De mí nada espero, todo lo espero de Dios en quien pongo toda mi confianza. Haré todo lo posible si Él me ayuda a no cometer ni un pecado venial con advertencia.

Palma, 22 de septiembre de 1941.

Martín Truyols, Ecónomo. ... D. Martín no era un sacerdote de una santidad mediaria, sino que poseía en grado excelente de santidad sacerdotal que se requiere para desempeñar con fruto los ministerios sacerdotales.

Aquesta fotografia és des trasllat de ses despulls de D. Martí, en motiu del seu 25è aniversari de sa seva mort.

CAPITULO XVIII

Hacia el ocaso.

Dios corrige y oura con sufrimientos. Don Martín, ya hacía tiempo, que notó desperfectos en el funcionamiento de su organismo: tuvo varios ataques en los bronquios que le impedían la respiración....

Su color pálido detonaba sensación de cansancio, pero de sus dolores nunca hacía partícipe a los demás, quería sufrirlos solo, ve que ahora Dios va a enviarle las últimas pruebas: una cruz no labrada a su gusto y paladar.

Durante toda su vida nunca mostró síntomas de enfermedad alguna. Su cuerpo robusto, vigorizado por el trabajo, comunicaba gran fuerza de resistencia a su natural complexión y así se explica que pudiera soportar durante años, sin que se notase indicio alguno, el lento proceso de su enfermedad.

CAPITULO XIX

El aviso de Dios.

Y ya nos hallamos en vísperas de la muerte. Pasó todo el día en sus quehaceres ordinarios. Por la tarde, salió, como de costumbre, a dar un paseo por el pueblo para visitar algunos enfermos...

Ya van terminándose los días de este sacerdote del Altísimo. ¿Qué carrera tan entretregada de espinas es la de un sacerdote! Obra bien y muchas veces se le critica, hace favores y es despreciado por los mismos que los reciben, derrama bienes a manos llenas sobre la sociedad y nunca se lo reconoce como tal.

Es el sábado por la noche, cuando al acostarse siente el golpe mortal y llama enseguida. Inmediatamente acuden a su cabecera, a pesar de hallarse a altas horas de la noche, el único sacerdote que compartía su tarea (es de suponer que fue Mn. Miguel Gual que, también por sus virtudes, mereció el aprecio de

la feligresía, que permanece a través de una lápida sencilla, como fue toda su vida, en el portal lateral de la parroquia) le administraría los Santos Sacramentos del Viático y de la Extremaunción, que recibió con todo fervor y con pleno conocimiento.

... sus feligreses acuden a la iglesia a rogar por él. Todos

D. Martí Truyols i Sureda.

quieren visitarle, pero por indicación del médico, no se les pudo permitir, sólo a uno de los familiares y al sacristán de la Parroquia, ya que carecía casi completamente de familia, a no ser de un hermano suyo que en sus últimos años se encontraba paralítico, y éstos les iban dando noticias de como se hallaba.

Por la mañana continúa en su gravedad y son casi todos los fieles que acuden a la Rectoral... pero por la tarde va aumentando, más de hora en hora, la gravedad del paciente y el pueblo acude en masa a despedir a su buen pastor... (aprovecha para dar buenos consejos a todos) y en general pidiendo a todos perdón por si alguna vez les había molestado más de lo conveniente, y también perdonándoles todas las ofensas recibidas.

Más tarde recobró un poco las fuerzas y así duró de este modo hasta en tal estado hasta el día siguiente, por la mañana quiso levantarse. (Quizás se encontrara en un intervalo menos lúcido, y se fue al confesionario como siempre, pero después le mandan que vaya a la cama...) .

Al día siguiente, me llamó a su cabecera, pues sabía que podía servirle para hacer las listas del cálculo de la Parroquia, ya que nos encontrábamos en el sábado de la Circuncisión, y yo le arreglé así como me lo indicó todo lo que en la iglesia se necesitaba. En su lecho me daba cuentas exactas sobre el número de defunciones y de ganancias sobre el total durante el año.

El día de la Circuncisión del Señor pasólo enteramente en su estado de gravedad.

CAPITULO XX

Las campanas tocan a muerto

En la noche del primero de enero de 1942, parte de este mundo aquel siervo bueno y fiel para rendir al Señor las cuentas de mayordomía.

Hechamos al vuelo la campana mayor. Un manto de luto cubre al pequeño pueblo de Ariany. La noticia como reguero de pólvora: "Ha muerto nuestro vicario". Todo el mundo llora... "Era el padre de los pobres", decían unos. Era un santo decían otros. ¿Cuántas limosnas y obras buenas ocultas se descubrieron en aquella hora (cuando sus restos fueron trasladados a la Parroquia el 19-V-1968 pude comprobar por testimonios personales lo mucho que D. Martín había donado a los necesitados evitando que no se supiera)

No desaparecerá nunca el recuerdo de los que lo hemos presenciado, el santo recogimiento de aquel gentío inmenso que asistió a sus funerales tanto el día de su entierro, como en la mañana siguiente a su funeral de incomparable solemnidad y grandeza.

Per tal d'introduir als nins dins la cultura popular de tradició oral, hem après refranys i dites típiques de Mallorca. Després, els nins de Cicle Inicial han escrit uns rodolins, petites poesies amb rima assonant o consonant, que han volgut fer arribar a la revista ARIANY.

en Maties té
moltes ties

En Tom
es desferra
de dinars

EN Pere
es desferra
de cuilera

catalina catalana
penja es cul dins sa
campana

Na Jana
conta com una campana

Potser, que l'encapçalament d'aquest article sia massa suggerent, encara que de fet respongui a una agradosa col·laboració de M.C. (supòs que es refereix a Maria Caldentey Frontera publicat en aquesta Fulleta 11-XII-1976) titulada "Una diada que farà historia" i dedicada a Francesc Salleras iniciador de la col·lecció de Goigs Sibila, i un dels primers propulsors d'aquesta associació cultural religiosa a Mallorca.

Ariany, gràcies a Mn. Bartomeu Guasp, bon conrador de les lletres, i al destacat músic Mn. Julià Samper, en la festa patronal de 1970 tingué l'honor d'estrenar els primers Goigs, almenys coneguts, en honor a la Mare de Déu d'Atocha, interpretats per el cor parroquial.

En la mateixa celebració, gràcies a la revista "Perlas y Cuevas", és donar un exemplar a tots els participants, anys després es feu una segona edició amb motiu de la segona Festa dels Goigs celebrada a Ariany, el dotze de desembre de 1976.

Fou un esdeveniment tan relevant que de l'article crònica destacam: "Resulta difícil haber de explicar tal acontecimiento que todo parecía ser un modelo viviente de obra maestra... donde la sencillez como un motivo más de belleza atraía la admiración de todos; donde se respiraba un ambiente de poesía, que salía del mismo corazón de las tierras campesinas, cuando la ruralía se convierte en todo un símbolo de belleza. La jornada empezó con una Solemne Misa concelebrada por el Rdo. P. Gaspar Munar, MSSCC; el cual hizo emotiva homilía, y por los Rdos. D. Juan Bisellach y D. Mateo Amorós, Pbro...".

A todos los asistentes, unos cuatrocientos, se les obsequió con un manojo de plantas aromáticas, eucaliptus, manzanilla... todo un símbolo del fruto de nuestras tierras, aromas de montaña bajados hasta el valle, a la ruralía con el típico sonar de las chirimías...

Finalizada la celebración asistimos a un acto literario que tuvo lugar en el Salón Parroquial...

La nota más destacada del acto fue la conferencia sobre "Els Goigs" desarrollada por el P. Munar, profundo conocedor del tema...

Fue una jornada, en definitiva, verdaderamente religiosa y hermosa, rubricada una vez más por su sencillez, pero solemne y exquisita".

Dita conferència, en motiu de la V Festa dels Goigs, celebrada solemnement a Manacor, el passat 29 de Novembre, ha estat publicada sencera per "Perlas y Cuevas".

Sobrerament la intuïció de M.C. ha estat objectiva.

Si "nunca es tarde si se llega" alegrau-vos de l'aportació valuosa d'Ariany al animós moviment goigiste, de tanta incidència secular i actual en la religiositat i en la cultura, i que quan sia possible "ARIANY" s'honri publicar-la.

Mateu Amorós.

Els goigs a Mallorca

P. Gaspar Munar, M.SS.CC.

La festa que avui feim aquí és una festa de records i d'anorances d'unes coses, que en altre temps estimava molt el nostre poble i ara se'ns ha perdut quasi totalment la memòria. Es la festa dels Goigs, que l'any passat uns quants joves universitaris, enamorats de la cultura popular mallorquina, organitzaren per primera volta en el llogaret de Ruberts i obtingué molt d'èxit. Per això l'han volguda repetir aquí, on han trobat un Rd. Rector, que és de la mateixa idea, i m'han convidat a mi, que també en som afectat, perquè us explicàs lo que eren aquells Goigs, que temps enrera tant floriren dins Mallorca.

Tots els qui teniu més de cinquanta anys recordareu que en arribar als diumenges d'agost o de setembre, passaven per les cases de la nostra pagesia els encarregats de les varies obres, que hi havia a la parròquia, per a fer la capta del blat. Per totes parts solien ser ben rebuts, i quan l'amo o la madona els posava dins el sac la mesura que tenia preparada, l'obrer li entregava una estampa amb una imatge de la Mare de Déu o d'un Sant i unes cobles al peu de la mateixa i tot el conjunt tancat dins una orla molt polida. Doncs allò eren uns

Goigs. Aquella estampa era rebuda amb amor i perquè no es fes malbé i servís de defensiu per la casa, moltes vegades s'aferjava darrera la porta o es posava a un altre lloc decent.

En aquelles estampes tan senzilles, sense colorins, es podien distingir a mes de l'orla, dos elements ben diferents: l'estampa i les cobles que hi havia al seu peu. L'estampa era senzilla, un poc rústica, si voleu, sense que arribàs a ser abstracta com certes figures que ara s'usen que quasi fan por al qui la mira; aquelles estampes tenien una ingenuïtat encantadora.

Eren estampes xilogràfiques, o sia fetes amb un motlo de fusta molt compacta, com és el boix o la parera, damunt la qual un artista havia gravat amb un punxó i altres eines el negatiu de l'estampa, o sia, havia buidat en la fusta lo que en l'estampa havia de ser blanc i havia deixat intacte lo que en l'estampa havia de ser negre. Amb aquest sistema es feren les primeres estampes que corregueren per Europa en l'edat mitjana. I hem de notar encara més; que abans d'aparèixer els Goigs, s'usaren imatges xilogràfiques amb una simple inscripció o sense res. Les repartien als Santuaris i Confraries

als seus devots i benefactors. En els llibres de comptes del Santuari de Lluc es troba una partida de l'any 1514, que diu així: «Per una rayma de paper per fer imatges, 12 sous. Item a En Johanot Garcia per la planxa dels imatges, 5 lliures 7 sous. Item a l'estampador per fer los imatges i per tinta, 1 lliura 14 sous». Aquelles imatges de paper eren els únics quadres, que adornaven les parets de les cases pobres, puix sols els senyors tenien imatges pintades damunt tela o damunt post. S'en conserven molt poques d'aquella època. Sols coneixiem dues estampes de la Mare de Déu de Lluc, que es guarden a la biblioteca provincial, una reproducció de les quals podeu veure en el Cançonet publicat per D. Marià Aguiló, que està esposat aquí.

No faltaren a Mallorca bons artistes que saberen gravar damunt boix belles estampes. Del segle XVII podriem citar Antoni Bordoy, Francesc Rosselló i Llorenç Vallespir. En el segle XVIII floriren Miquel Capó, Antoni Guasp i el prevere Melcion Guasp, del qual es conserven encara més de doscent boixos.

En el segle XIX s'extingiren els gravadors mallorquins en fusta; però no per això estaven gens apurats els nostres impressors. Si era un Sant que hagués estat bisbe, agafaven un motllo en que hi hagués un sant amb capa pluvial i mitra, i tant servia per esser Sant Marçal, com Sant Honorat o Sant Llop. I si es tractava d'una Mare de Déu, Tampoc tenien gaire escrúpols. Coneixem una estampa que es titula de la Verge Maria de Lluc i evidentment es la Mare de Déu de Montserrat, puix està asseguda i darrera ella apareix la santa muntanya amb les Ermites espergides per els seus turons. Ni els Sants ni els seus devots tenien res que objectar contra aquells trucs pietosos.

Vingué després el dia en que a les imatges xilogràfiques es juntaren les llaors o cobles d'alabança posades al seu peu, i així resultaren els Goigs Complits. A Mallorca són completament desconeguts els Goigs en aquesta forma durant el segle XVI. De final del segle XVII pot haver n'hi algun. Quan abundaren i s'escamparen per tot arreu va ser en els segles XVIII i XIX.

Ara podiem preguntar: Per què en aquelles composicions poètiques se 'ls donà el nom de Goigs? Per entendre bé això havent de recordar que la devoció més coneguda i practicada en honra de Maria Sma. en l'edat mitjana, era la dels Set Goigs de Ntra. Senyora, que són: La seva Anunciació, el Naixement del Bon Jesús, la Adoració dels Sants Reis, La Resurrecció del Salvador, la seva gloriosa Ascensió i la Vinguda de l'Esperit Sant i la Assumpció al cel. S'honorava Maria Sma. celebrant aquests set grans alegries que ella va tenir durant la seva vida. Ja abans del segle XIII hi havia una missa aposte per a celebrar aquests Set Goigs, i es deia freqüentment tant per donar gràcies com per demanar-ne de noves. En dita missa hi havia una seqüència en versos llatins, que celebraven els Set Goigs de Ntra. Senyora, que deia així:

Gaude, Virgo Mater Christi,
quæ per aurem concepisti
Gabriele nuntio.
Gaude, quia Deu plena
peperisti sine poena
cum pudoris lilio.

El cronista Ramon Muntaner consta que quan Dr. Maria de Montpeller, d'una manera inesperada, concebé del seu llegítim espos el Rei Pere II aquell fruit, que havia de ser el gran Rei Jaume el Conquistador, els Prohoms de la Ciutat manaren a tots els clargues que per espai de set dies continuas can-

tassin la missa dels Set Goigs, per obtenir de Ntra. Senyora, que arribàs a bon port lo que la Reina havia concebut.

El nostre Beat Ramon Llull en el llibre titulat Doctrina pueril, va sintetitzar tot lo que un cristià ha de saber respecte de Maria Sma. en l'explicació dels Set Goigs.

La devoció dels Set Goigs ara practicada per tot arreu molt abans de que s'introduís la devoció del Sant Rosari, i així veim que en els convents de monges de Mallorca, durant els segles XIII i XIV, les que no sabien llegir i per tant no podien resar l'ofici diví, havien de resar per cada hora canònica set Avemaries en honra dels Set Goigs i cinc Parenostros a les Cinc Llagues de Jesucrist.

El P. Gaspar Munar, M.S.S.C.C. quan llegí el seu treball «Els goigs a Mallorca», a la II Festa dels Goigs celebrada a Ariany el 12 de desembre de 1976.

En el camí de Lluc, el santuari més venerat de Mallorca, en el segle XIV, es col·locaren set creus monumentals, on estaven escultrats els Set Goigs, perquè els peregrins santificassin amb aquella devoció tant la pujada com la baixada. Lo mateix es va fer més tard en el camí de Montissson de Porreres i en el de Ntra. Senyora de Gràcia de Llucmajor.

Quasi tots els retaules de la Mare de Déu mostraven en la seva predella la pintura o l'escultura dels Set Goigs. Amb una paraula, en la baixa edat mitjana, un cristià topava sempre, onsevulla anés, amb el Set Goigs.

Essent així, no és d'extranyar que l'antiga seqüència llatina dels Set Goigs es traduís a la llengua vernacle per ús del poble i es comença a cantar per tots els santuaris marians. El nostre poeta i compilador de composicions catalanes antigues D. Marià Aguiló va publicar, l'any 1893, la lletra mallorquina dels Set Goigs, tal com la cantaven els Blavets de Lluc en el segle XVI, que diu així:

Mare del gran Redemptor,
Verge pura sens esmena,
sou de gràcia tota plena;
vida e lum del pecador.

Plena fos de fe cumplida
a de gran humilitat,
quan per virtut infinida
concebés el Increat;
per ço l'alt embaixador
Ave sens crim vos nomena.

Aquests eren els Goigs propiament dits. Més tard es donà el nom de Goigs a tota composició poètica, que tingué per objecte cantar les alabances de la Verge Maria o d'un Sant. I així sortí dins totes les terres de la nostra parla una florida immensa de Goigs en honra de la Verge Maria baix de qual-sevol advocació i de tots els Sants venerats pel poble cristià.

Des del principi presentaren aqueixes Goigs una mètrica característica. Comencen sempre amb una quarteta o endressa, que serveix d'introducció. Segueixen set o vuit estrofes de versos octosíl·labs, amb la particularitat de que els dos darrers de cada estrofa són el tercer i el quart de l'endressa.

En els Goigs dedicats a una antiga imatge venerada en algun santuari, es cosa obligada contar la seva meravellosa troballa, sempre ornada amb una pietosa llegenda, que és igual o molt parellada en tots els casos. Llums extraordinàries, cantúries celestials revelan l'imatge oculta, que descobreix un pastoret. Aquest, tot gojós, la s'en porta a ca seva, però li desapareix, per tornar al primer amagatall, fins que a la fi l'autoritat eclesiàstica determina edificar-li un santuari en aquell lloc. No negam la possibilitat d'alguna troballa miraculosa; però la major part de vegades tals traballes, tan repetidos, no poden resistir la crítica històrica més elemental.

No fa molt m'arribaren uns Goigs en castellà de Ntra. Senyora del Remci, Patrona d'Utiel (València), on es conta la seva troballa amb aquests termes:

En la sierra del Negroto
con inspiración divina
se apareció a Juan de Argés
una estrella matutina.

En figura de una liebre
la Virgen se apareció
y Juan de Argés ignorante
el garrote la tiró.

Entonces dice la Virgen:
¿Qué has hecho, pastor divino?
Si soy la Madre de Dios
que bajó del cielo límpido
a salvar los pecadores
como me lo manda mi Hijo.

Bé es veritat que per Deu no hi ha res impossible; però certament és un poc mal de creure que la Verge Sma. es volgués aparèixer en forma de llebre. Es tan gros, que no passa pel garbell més ample d'una sana crítica.

Si es tracta d'un Sant es canten en els seus Goigs la seva vida i miracles amb freqüents inexactituds.

Hem de notar que els Goigs no foren fets pròpiament per esser resats sinó per esser cantats. Ells formaven l'himnari del poble, i el poble els cantava davant la imatge de la Verge o del Sant dins l'església o fora d'ella; més la seva música,

com totes les músiques populars, poques vegades se troba escrita en els repertoris musicals; sols es guardava dins la memòria del mateix poble. Amb tot i esser d'origen popular, hi ha alguna tonada de Goigs mallorquins, que és una verdadera delícia. Posarem per exemple la música dels Goigs de Ntra. Senyora de Betlem, que diuen així:

En Belem, Verge Maria.
Vostres Goigs vos cantarem.
Que les Pasqueres celebrem
amb gràcia i amb alegria.
Arribaren a Betlem,
que 'l sol s'anava ponent
amb aigua, neu, fred i vent,
temps rigurós de l'hivern.
Pensava trobar govern
Josep que parents tenia.
Que les Pasqueres celebren...

La melodia d'aqueixos Goigs fone tan celebrada pel célebre músic vasc Lluís Arcaaga, que els volgué armonitzar, perquè els pogués cantar l'Escola cantorum de Lluc. Es la que ara anau a sentir!

Aqueixos Goigs probablement es començaren a cantar a l'església de les Monges Caputxines de Ciutat devers l'any 1714, en que es començà a celebrar a la seva església amb tota solemnitat la novena de Betlem.

Durant els segles XVIII i XIX cada santuari marià mallorquí havia fet imprimir els Goigs de la seva advocació, que repartia per medi dels seus donats i quistors a tots als seus devots i benefactors.

Conèixem els Goigs de Ntra. Senyora de la Bona Pau de Montuiri. Els de la Bonanova de Ciutat. Els de Bon Any de Petra. Els de Consolació de Sant Joan. Els de Consolació de Santanyí. Els de Ntra. Senyora de Costitx. Els de Ntra. Senyora de Cura. Els de Ntra. Senyora de l'Esperança de Capdepera. Els de Ntra. Senyora de la Font Santa de Campos. Els de Ntra. Senyora de Gràcia de Llucmajor. Els de Ntra. Senyora de Lloseta. Els de Ntra. Senyora de Lluc. Els de Ntra. Senyora dels Miracles de Sta. Catalina. Els de Ntra. Senyora de Montisssion de Porreres. Els de Ntra. Senyora de la Pau de Catellitx. Els de Ntra. Senyora de la Pau de Son Seguí (Sta. Maria). Els de Ntra. Senyora de Portals de Calvià. Els de Ntra. Senyora del Puig de Pollença. Els de Ntra. Senyora del Refugi d'Alaró. Els de Ntra. Senyora de la Salut de Palma. Els de Ntra. Senyora de la Salut del poble de Maria. Els de Ntra. Senyora de Sant Salvador d'Artá. Els de Ntra. Senyora de Sant Salvador de Felanitx. Els de Ntra. Senyora de la Soletat de Palma. Els de Ntra. Senyora de la Trapa de S'Arracó. Els de Ntra. Senyora Trobada de St. Llorenç d'Es Cardassar. Els de Ntra. Senyora de la Victòria de Alcúdia.

A més dels Goigs d'aquests Santuaris tenim els Goigs d'unes quaranta advocacions distintes, amb que és venerada dins Mallorca la Mare de Déu.

Després dels Goigs de la Verge hi ha encara els Goigs dels Sants i Santes. Uns centenar distintos n'hi ha a la col·lecció de la Biblioteca de La Real i de segur que no hi són tots. Pel número d'edicions que han tingut aqueixos Goigs es pot, conèixer la devoció que han tingut els Sants dins el poble mallorquí. El qui s'en du la Palma es Sant Josep i el segueix de ben a prop St. Antoni Abat. Venen després els Patrons dels pobles i els Sants advocats contra una mal particular. St. Sebastià i St. Roc, advocats contra la pesta, que tantes vegades assolà Mallorca. St. Marçal advocat de dolor, St. Blai de mal

de coll, St. Magí de trancadura, St. Abdon i St. Senen, contra les calabruixades i altres plagues del camp*, Sta. Apolònia contra el mal de queixal, Sta. Bàrbara contra els trons i llamps, Sta. Lluïa contra el mal d'ulls, Sta. Elena per trobar coses perdudes, etc. etc.

Per acabar, afegirem dues paraules sobre les col·leccions de Goigs a Mallorca.

La vida d'una estampa és certament molt frèvol, ja que de per si té poques defenses. Això no obstant, sempre hi ha hagut qualcú que ha fet cas d'aqueixes coses petites i els ha guardades amb amor. Els nostres cronistes Bover i Furió i als bibliòfils Capdebou, Proens, Don Estanislau Aguiló, Don Benet Pons, Don Pere d'Alcàntara Penya i altres foren col·leccionistes de Goigs. La de D. Estanislau Aguiló creim que es conserva a la Societat Arqueològica Lulliana. La d'En Bover va passar en gran part al museu diocesà de Barcelona. Les altres s'han fus i no sabem per on. Avui les més interessants col·leccions de Goigs que es guarden a Mallorca són la de la Biblioteca provincial en dos volums, enquadernats en pergamí. El primer conté unes doscentas estampas en fol major, quasi totes mallorquines. El segon està format per dotentes seixanta nou estampas en fol, de les quals cinquanta nou són mallorquines, les altres, catalanes. Aquests col·leccions foren fetes per un frare caputxí, del segle XVIII, i com diu el començament del Aplec, les va fer per ajudar als predicadors a compondre el panegiric de qualche Sant. Altre col·leccions notables són las de D. Ignaci Furió, formada per

son pare D. Vicenç; la de D. Lluís Alemany i la de la Biblioteca de La Real, que té prop de vuit mil exemplars entre catalans i mallorquins.

En els nostres dies, quan pareixia que l'afició als Goigs antics havia mort per a sempre, ha sortit una nova generació que té el propòsit de fer-los ressuscitar, purificats de les imperfeccions i ridiculeses que abans tenien. I no faltaren poetes que els presentin amb un ritme perfect, com ja ho han demostrat fa poc el mestre en gai saber Don Guillem Colom, Mn. Bartomeu Guasp, gran enamorat dels Goigs (el cel sia ell), Mn. Miquel Bonnín i altres.

Tant de bo que aquest moviment prosperi de cada dia més i contribueixi a renovar la bella tradició dels nostres avis d'amor i veneració a la Verge Maria i a tots els Sants. Aquesta devoció a la Mare de Déu i als Sants ha estat últimament recomenada pel Concili Vaticà II i netejada de tota superstició contribuirà molt a la prosperitat i felicitat de la nostra terra mallorquina.

* St. Ramon Nonat advocat del bon part i St. Ponç venerat a l'església de la Mercé, que era advocat contra la plaga de les xinxes. Els seus goig comença ven:

*Oh, Sant Ponç, qui les pregaries
viu de les suplicants,
matau xinxes, cuques fieres
que devoren nostres carns.*

PRESSUPOST D'INGRESSOS I DESPESES DE L'AJUNTAMENT D'ARIANY PER A L'EXERCICI DE 1992.

INGRESSOS

CAPÍTOL	CONCEPTE	PTA.
1	IMPOSTS DIRECTES	11.637.000
2	IMPOSTS INDIRECTES	850.000
3	TAXES I ALTRES INGRESSOS	1.212.267
4	TRANSFERÈNCIES CORRENTS	10.500.000
5	INGRESSOS PATRIMONIALS	370.000
6	ALIENACIÓ D'INVERSIONS	0
7	TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL	8.180.733
	TOTAL PRESSUPOST D'INGRESSOS	32.750.000
	DESPESES	
1	DESPESES DE PERSONAL	8.620.332
2	DESPESES CORRENTS I SERVEIS	9.830.096
3	DESPESES FINANCERES	0
4	TRANSFERÈNCIES CORRENTS	4.168.674
6	INVERSIONS	10.130.898
7	TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL	0
	TOTAL PRESSUPOST DE DESPESES	32.750.0000

Trobareu les solucions a la pàgina número 9.

TEST CULTURAL

1) Si vares llegir, al passat número el reportatge damunt els pous arianyers, degueres descobrir, que a Ariany tenim un pou, o més ben dit el teníem, dins Son Bats, en el qual s'hi aturava a beure el Rei En Jaume quan anava del seu palau sineuer fins a Sa Devesa Sabries el seu nom?

- Pou Bó
- Pou Jurà
- Pou Pomer
- Pou d'es canyar

2) Sabries dir quin càrrec ocupa actualment dins el Consell Insular de Mallorca el nostre batle?

- President
- vice-president
- Conseller de cultura
- Tresorer

3) Els dos finestrals del creuer de l'església es beneïren un 30 d'agost per la Festa de la nostra Patrona, però sabries dir quants d'anys n'ha fet enguany?

- 15
- 25
- 50
- 75

4) D. Marc Antoni Cotoner i Sureda, que fou el primer Marquès d'Ariany, està enterrat a una església de Palma. Sabs a na quina?

- Sant Miquel
- La Seu
- Sant Jaume
- Sant Francesc

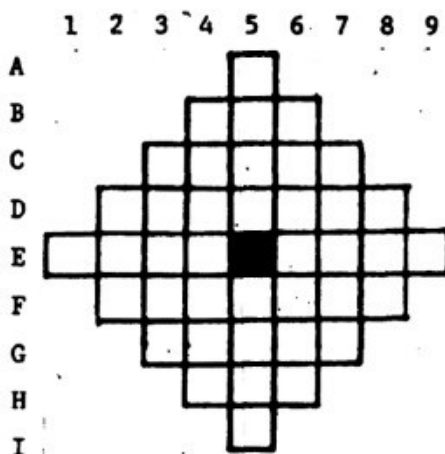
5) I seguint amb el Marquès, sabs a quin any se li concedí el títol d'Ariany?

- 1968
- 1717
- 1928
- 1829

LLETRES CREUADES

HORITZONTALS.- A) La segona. B) Mollusc cefalòpode, que té vuit llargs tentacles a manera de cames. C) Planta, les fulles de la qual, convenientment assecades i preparades, s'empren per esser fumades. D) Operari que té esment a encendre i vigilar el foc d'una màquina. E) Llinatge existent a Ariany. Agre de bolets. F) Torre d'una mesquita. G) Prendre i apropiar-se indegudament amb violència o engany, allò que pertany a un altre (Rev). H) Filats o xerxa per a pescar o per caçar ocells. I) Consonant.

VERTICALS.- 1) Consonant. 2) Producte gasós de la combustió de matèries orgàniques. 3) Llinatge molt arianyer (Rev.) 4) Numerar pàgina a pàgina. 5) Cosa dolça. Fill d'Adam i Eva. 6) Paner de grans dimensions. 7) El qui elabora la cera. 8) Expulsió sobtada i generalment sorollosa, de gasos de l'estómac per la boca. 9) La mateixa que I.

REFRANYER

- Durarà de Nadal a Sant Esteve.
- Nadal amb capell, Pasco amb capot.
- Nadal en dilluns, festes a munts.
- Per Nadal, maduren ses nesples.
- Per Nadal, capons, neules i torrons.

- Gener gelat; Febrer, amarat; Març, ventós; Abril, aigolós; Maig, humit: vat aquí un pagès ric.

LLETRES BARREJADES

Estam a temps de Nadal i segurament a ca teva tens un Betlem fet. Idò bé, a n'aquesta ocasió i enmig de totes aquestes lletres trobaràs, si afines bé la vista, 10 objectes o motius que es poden veure a un Betlem.

A R H O R M O L I U
P G V A C A S E S O
A L M O L S A G M N
S A R E T U R N O B
T N E M E X I A N S
O N M F E U U A T F
R E I S A G U N A S
E L N O T V A R N A
T A F U N O P E Y A
S A S L A M I N A S

PENSAMENTS

- A la llarga, tan sols convencen aquells que creuen en el que diuen.
(Manuel Herrero de Miñón)
- La constància, és la virtut, per la qual totes les altres donen el seu fruit.
(Arturo Graf)
- L'amor, mai té raons i la falta d'amor, tampoc.
(Eugene O'Neill)
- Dins el cor de tots els hiverns hi viu una primavera palpitant i darrera el vel de cada nit, ve una albada somrient.
(Kahlil Gibran)
- Mai es camina dins la tenebra absoluta, sempre hi ha una llum allà lluny.
Camina home, camina la llum no es mou.
(Juan F.Oliver Regambert)

Biel Tovell

1 2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14
15 16¹⁷ 18 19 20 21 22 23 24

- 1.- Catalina Alzamora Nadal (Capitana)
- 2.- Apolonia Mascaró Mesquida (Galera)
- 3.- Margalida Garcia Valenzuela
- 4.- Genònia Genovart Zuzama (Garriguera)
- 5.- Catalina Genovart (Servera)

- 6.- Maria Zuzama Frontera (Veula)
- 7.- Coloma Ferriol (Gorriona)
- 8.- Isabel Salvà Rigo (d'es Molí)
- 9.- Bàrbara Riera Taberner (Ferriola)
- 10.- Isabel Rosselló Ramis (Fustereta)
- 11.- Pràxedes Mestre Darden (de Son Genet)
- 12.- Maria Darden Lliteres (de Can Casulla)
- 13.- Maria Febner Riera (de s'Estonell)
- 14.- Francisca Darden Bauçà (Ramon)
- 15.- Rafela Zuzama Frontera (Veula)
- 16.- Margalida Zuzama Frontera (Veula)
- 17.- Gabriel Zuzama Frontera (Veulo)
- 18.- Maria Alzamora Nadal (Capitana)
- 19.- Francisca Cunient Escalés (Murereta)
- 20.- Bàrbara Reixach Ribot (Reixach)
- 21.- Francisca Alzamora (Porrassa)
- 22.- Joana Zuzama Frontera (Veula)
- 23.- Margalida Ribot Riera (Burballa)
- 24.- Catalina Capó Darden (de sa Torreta)

- A la fi et veig, no t'havia vist en totes ses festes.

- Saps quin fred què fa! no poren treure es nas per defora.

- Bé però, què no havies d'anar a Matines?

- Ell saps que hi va de bé d'ençà que les donen per sa ràdio, fots un bon foc a sa camilla i t'hi aixenques, no importa anar a passar fred per l'església.

- Remil llamps, saps si jo ho hagués sabut que les donaven per sa ràdio, no hi hauria anat!

I per quina "arràdio" les donen?, què és per Sa Balear?

- De poma! per sa ràdio d'Ariany! o na te n'has "alterada" que tenim una ràdio?

- I ara què me dius? jo no ho sabia, i a on hem de posar sa busca per sentir-la?

- I jo què sé, és es meu homo que s'en cuida de posar-le a n'es seu puesto.

- Però ara per on me surts? jo te xerr de sa busca de sa ràdio!

- Ah!!! aquesta, m'han dit que per devers es número 100.

- Però i això d'on ha vingut tot aquest trui de sa ràdio?

- Ah! Don Nadal, que no t'vares llegir que era molt manyós, idò ja ho veus, ja tenim ràdio mos arregla s'orque, i Déu sar lo que vendrà encara!

- Lo que convé és que faci arreglar ses goteres.

- Quines goteres?

- Ses que hi ha a l'església.

- O ja hi ha goteres? i fa dos dies que feren ses teulades!!!

- Idò!, s'altre dia que va ploure tant pareixia un paner foradat, varen haver de posar poals i tot de s'aigo que queia.

- Idò així, ja mos ponem tornan preparar per boguinar, cada dia hi som, quan no són es arbitres és l'església.

- I què no has vist sa canta de Sa Fulleta?, ell també l'han pujada 100 duros, se veu que ses 1000 pessetes no les donaven per anar a fer sopars...

- Jesús que ets de malpensada, i a damunt ets una cagada, i ara les planyeràs 100 duros en sa feinada que les dur.

- Idò per què les han de menester?

- M'han dit que han de comprar unes màquines, i endemés a tu que t'interessa si tamateix no la vols, què has d'anar a remugar?

- Bé, bé, deixeu anar, xerra d'altres coses, com va anar sa xocolatada de ca ses monges?

- I jo què sé, a jo el me varen dur a ca nostra, a jo aquest fred me va remoure "s'arcrossis", sa neuma, sa "xiàtica", nes amb una paraula estava feta un cramo.

- Si que estaves ben banninada idò!

- Ai, no ho saps bé com estava! perquè per jo faltan a una parxada ja te d'estar ben fotuda, jo ja me veia amb un peu dins Son Ponset.

- I que si mateix tens ninxa? perquè es meu homo no ha tengut coions de poder-ne comprar cap, no sé si valdrà més que mos cremir, i llavances tirin sa cendra.

- És que no sé perquè no l'han d'engrandir i ja que hi són també podrien fer aparcaments per es cotxar, perquè t'assegur que per Tots Sants hi ha uns emboços que no hi ha qui en passi.

- No, jo també tenc uns bons maldecaps, per què a jo mateixa a on m'entarrerien?

- Jesús estàs enfona encara, tu mentres no perdís es remug, no hem de passar pena!!!

- A n'es remug no el perdre mentres es de sa tercera edat anem tant rumbants, saps què pas de gust!, dinar a Ses Torres, excursió a n'es Dijaus Bo, la "Nochebuena"... bé sempre en tenim en marxa, això mos salva.

- Sí fieta, i val més pensar amb això que amb altres coses, perquè si comences a fer

pensaments tonnes boieta, impostos per aquí, arbitres per allà, embulls per allà d'açà, crisis per amunt i jo que ja estic menopàusica..., ja només mos queden quatre excursions, i quatre parxades... tamateix hem de morir de qualque cosa, i ja ho diven morir martir morir fantir.

- Jesús com estàs avui, serà vera que ja t'en vas a Son Ponset, venga, venga any nou, vida nova.

- Au idò, llevet de davant jo que ja estic cansada de sentir-te, m'has fet en cul de s'onella malalt.

- Mira-la quina engronçada que m'ha donat ara?, en valer qualque cosa ja ho diràs, ja saps a on és ca meva.

- Jesús, tampoc no importa que te passis així...

